

Shri Raghunatha Temple MSS. Library,
JAMMU

No. ८२०-घ

Title यजुर्वेदोक्त नवग्रहयज्ञपद्धतिः

Author _____

Extent ४३ Age _____

Subject धर्मशास्त्रम् अपूर्णम्

नं० ६२०-घ

यजुर्वेदोक्त नवग्रहयज्ञपदनिः (धर्मशास्त्रम्)
नवग्रहशान्तिः

नं० १५२०-घ

पत्र - ४३

पत्राणि ४३ (अपूर्णम्)

नं० ६२०-घ
यजुर्वेदोक्तं नवग्रहयज्ञपद्धतिः (धर्मशास्त्रम्)
नवग्रहशान्तिः
पत्राणि ४३ (अपूर्णम्)

नं० १२०७
नवग्रहप्रवृत्तिः
(नवग्रहप्रवृत्तिः)
४२ प्रवृत्तिः
कृष्ण

नवग्रहप्रवृत्तिः ४३

प्र. शां. ॥ श्रीरामचंद्राय नमः ॥ अथ यजुर्वेदोक्तं गृह्यसूत्रे यजमानकृताभ्यंगा
१ दिस्वलं कृतोर्ध्वपाणिः शुचिभूत्वा मंगलसंभारं संभृत्य स्वलं कृते गृहे गोमये नोपलि
प्यभूमौ सो नरश्चेद्भद्रासने उदञ्चुखो यविश्य स्वर्हतिरा पार्श्वे संस्कार्योद्गुखो य
विश्य समूहं हस्तौ अज्ञातान् गृह्णित्वा सुमुखश्चैकदंतश्च कपिलो गजकर्णः
कः लंबोदरश्च विकरो विघ्ननाशो विनायकः १ धूम्रकेतुर्गंगाधरस्तोभालचंद्रो ग
जाननः द्वादशौ तानि नामानि यथेष्टं पारयि २ विद्यारंभे विवाहे च प्रवेशे निर्ग
मे तथा संतापे संकरे चैव विघ्नस्तस्य न जायते शुक्लांबरधरं देवं शशिवर्णं चतुर्भुजं
प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये धे अभीक्ष्णित्यर्थं सिद्धार्थं प्रतिनियतः सुरासु

रामो
१

१०: सर्वविघ्नछिदेतस्मै गणाधिपतये नमः वक्रतुंडमहाकायः सूर्यकोरिसमप्रभा
अविघ्नं कुरु मे देवः सर्वकाषु सिद्धिदाः सर्वमंगलमंगल्येशिवे सर्वार्थसाधिके शा
रण्ये त्र्यंबके गौरि नारायणि नमोस्तुते १ सर्वदा सिद्धि कारयेषु नास्ति तेषां मम मंगलं
येषां हरिस्सो भगवान् मंगलायतनं हरिः २ मंगलं भगवान् विष्णो मंगलं गरुडध्व
जः मंगलं पुंडरीकाक्षं मंगलायतनं हरिः ३ तदेवलं सुदिनं तदेव तारावलं च
इवलं तदेव विद्यावलं दैववलं तदेवलं ह्यमीः यते तैर्घियुगं स्मरामि ४ यत्र योगेश्व
रः कृष्णो यत्र पाशो धनुर्दरः तत्र श्रीविजयो भूतिर्ध्वानी तिर्मातिर्मम १० सर्वेषां
रंभकार्येषु त्रयः स्त्रिभुवनेश्वरः देवादिशंतु नः सिद्धं ब्रह्मेशानजनाहनाः ११

न.शा. लक्ष्मीनारायणाभ्यां नमः उमा माहेश्वराभ्या. इत्यादि आचम्य प्राणायामः पुराणा
 २ हं ३ उं तत्सत द्यमा सो नम मासे अमुक मासे अमुक पक्षे अमुक तिथौ अमुक
 वासरे यथावत्तं. करिष्यमाणसु तस्य अथ वासुतायाः अमुक कर्म प्रारंभ नि
 मिजं गौरीयोऽष्टमाहणां वसोदारी सहिता नामावाहनस्यापनम्रतिष्ठा
 जनमहं करिष्ये १ तदाहो निर्विघ्नता सिद्ध्यर्थं गणेशां विक्रयोः पूजनमहं करि
 ष्ये १ गणानां त्वास्त १ आयेगौ १ द्वाभ्यां मंत्राभ्यां गणेशां विक्रे इहा गच्छ इहं तिष्ठ
 गणेशां विक्राभ्यां नमः आवाहनं समर्पयामि गणेशां विक्राभ्यां नमः आस
 नंसः इत्यादि संक्षेप आशुः शिशान इत्यनुवाकेन आनोभद्रा इत्यनुवाकेन

राम
 २

आशोभति पादं कृत्वा पूर्वाभिमुख उदङ्मुखो वा कुम्भसमीपे रक्तवस्त्राच्छादिते
 पीठे ब्रीहिभिर्यवैर्वा स्थापनं कुर्यात् तत्र स्थानं चक्षुरामाह अकृत्वा मातृयागं तु
 वैदिकं यः समाचरेत् तस्य क्रोधसमाविष्टा हिंसा मिथुनिमातरः १ गृहनिर्गम
 वामे वसोर्द्वारं च वैदिकं कार्या विवाहे विद्वद्भिर्गृहे पूर्वदक्षिणो २ गृहे वैपश्चिम
 द्वारे तथा उत्तरगवच कार्या विवाहे विद्वद्भिर्गृहे वैपश्चिमदक्षिणे ३ गृहे निर्गमद
 क्षिणो ३ अथ स्थापनं पंचोर्द्वारं पंचतीर्थं करे खाकृत्वा विचक्षुराः वा पुचतुष्क
 मध्यस्य गणेशं तत्र पूजयेत् मध्ये नैऋत्यं के गौरीय प्रायावक गोचरे १ शशिः
 पश्चिमतो मेधासा विभीविजया यमे जयोत्तरे देवसेना स्वधामी शानमेव च २ स्वा

ह

प्र. शां

३

३

हाम्बेवतथा नेयेमात्री देलोकमातरः २ मध्येवायुधतिश्चैव नैऋतेषु हि पूजये
त् तुष्टिश्चैव तुवायव्ये मध्देशे कुलदेवता धे गौरी पद्मा शची मेधा सा वित्री वि
जया जया देवसेना स्वधा स्वाहो मातरो लोकमातरः १ धतिः पुष्टिस्तथा तुष्टि
रात्मनः कुलदेवता गणेशो नाधिका हेता च ह्यौ पूज्याः स्तुतयोऽशः २ गजास्पग
णनायकं सर्वविघ्नविनाशनं लंबोदरं त्रिनेत्रं च आगच्छ गणनामकः १ गणा
नां त्वेति मंत्रेण गणनायं पूजयेत् ॐ गणानां त्वा गणपति ॐ हवामहे मियाणां
त्वा मियपति ॐ हवामहे निधीनां त्वानिधिपति ॐ हवामहे वसोमम आहम
जानि गर्भधमा त्वमजाशी गर्भधं मा त्वमजाशी गर्भधं १ गणपति इह गच्छ इह ति

मध्येवायु १

रामे

३

एगणपतयेनमगणपतिमावाहयामिस्थापय। हेमाद्रितनायां देवीवरदांभैर
 वपदां लंबोदरस्मजननीगौरिमावाहयाम्यहं १ आयंगौरिति मंत्रेण गौरिमा० उवा
 यंगौः २ अक्षिरक्रमीद सदन्मातरं पुरः पितरं च मयं त्वः २ गौरि ३० एगोयै नमः गौरि
 मा० सुवर्णाभ्यां पद्महस्तां विष्णोर्वक्षस्य ले स्थितां त्रैलोक्ये पुजितां देवीं पद्यामा० हि
 रण्यरूपेति मंत्रेण पद्यामा० हिरण्यरूपा व्रखसो द्विरो कउमा विंदा उदिथः सूर्य
 स्य आरोहतं ब्रह्मण मित्रगर्तं ततश्च क्षायामदितिं दितिं च मित्रो सिद्धरुणो सिंघ
 घेदृहा० ए पद्यायै नमः पद्यामा० ३ उत्पलाक्षी सुदशनां शचीकुंडलधारिणी दे
 वराजप्रियां भद्रां शचिमा० कदाचनेति मंत्रेण शचीमा० कदाचन स्मरीरसिनेंद्रस

मध्ये नैरुते

मध्ये अग्ने ३

पश्चिमे १

म. शां
४

पश्चिमे ४

रामे
४

असिहाशुषे उपोषे नुमयव न भूय यं नुते दानं देवस्य प्रच्यते धे शचिश्हा. हृशच्येन.
शचिमा. ५ वैवस्वत्करकुला भ्रमेधा च यच्च वासिनी बुद्धिप्रसारिनी सोम्यां मेधामा.
मेधां मेति मंत्रेण मेधामा. मेधां मेधरुणो दधातु मेधामग्निः प्रजापतिः मेधामिंद्रश्च
द्यायुश्च मेधां धाता रहातु मे स्वाहा मेधे इहा. हृमेधा येन मः मेधामा. जगत्सृष्टाज
गद्वात्री प्रसरूपेण संस्पृता उंकाराक्षि भगवन्ती सा विष्वावाहया म्पहं तत्स
वितुं मंत्रेण सा विष्वावा. तत्सवितु. त् सा वित्रिश्च सा वित्र्येन मः सा वित्रीमा.
हेत्स ह्यकरी देवी देवानां मभयप्रदां गीर्वाणां वारि तां देवीं विजयामावा विज्यं ध
नुरिति मंत्रेण विजयामा विज्यं धनुः कपर्दिनो विशालो वाणवां उत अनेशं

दक्षिणे ३

दक्षिणे

उत्तरे

नस्यपार्षवआभुरस्यनिखंगधिः विजयेद्०ष्ट विजयायै नमः विजयामावा विष्व
भद्रां जयारक्तारक्तवरधरांसह त्रैलोक्येष्टजितां देवीं जयामा जातेरुद्रेति मन्त्रेण
जयामा जातेरुद्रशिवातनूरघोरायापकाशिनी तयानस्तन्व्यशंतमयागिरिशंता
भिचाकशीहि जयेद्०ष्ट जायायै जयामा मसरवाहनारूढां शक्तिं खड्गधनुर्द्वरा
आवाहयेद्देवसेनां तारकासुरमर्दिनीं देवानां भद्रमन्त्रेण देवसेनामा देवानां भद्रा
सुमतिर्ह्यजयतां देवानां रातिरभि नो निवर्ततां देवानां सख्यमुपसेदिमावयं
देवानां आयुः प्रतिरंतु जीवसे देवसेनेद्देवसेनायै नमः देवसेनामाः कव्यमाहा
यसततं पितृभ्यो या प्रयच्छेति पितृलोकां चिंतां देवीं स्वधामाहयाम्यहं पितृभ्यः ।

उत्तरे

म. शां

५

५

आजिये ३

स्वधेतिमंत्रेण स्वधामाः पितृभ्यः स्वधाभिभ्यः स्वधानमः पितामहेभ्यः स्वधाभिभ्यः
 स्वधानमः प्रपितामहेभ्यः स्वधाभिभ्यः स्वधानमः अक्षन्नपितरोमीमदंतपितरोती
 नयंतपितरः पितरः सुंधधं १० स्वधेइहागच्छतिष्टः स्वधायै. स्वधामा. हविरर्हती
 त्वा सततं देवेभ्यो या प्रयच्छति देव्यः सुरावेनः स्वाहा समयंच समद्वरे स्वाहा यज्ञेति
 मंत्रेण स्वाहामा. स्वाहा यज्ञं वरुणः सुहोत्रो भेषजं करत् अतिष्ठं होइ द्रियं वह
 दृषभोगोर्वयो दधुः गस्वाहेइ. ए स्वाहा येनमः स्वाहामा. भूतग्राममिदं कृत्स्नं
 यामिरुत्सादितापुरात्रैलोक्येष्टजितं देवीमातृमा. तत्सवितरिति मंत्रेण मा
 तृमा. तत्सवितुं मातरः इहाष्टुमातृभ्यो नमः मातृराः आवाहयेद्यौक

एवै १

गुमे ५

पूर्वे

मानुजगत्पालयसंस्थितां शक्राद्यैर्वेदितां देवीस्तोत्रमन्त्रैरभीमतिः भवतन्नरतिमंत्रेणमा
तृमाः भवतन्नः समनसौ सचेतसावरेयसौ मायन्नं हि ७ शिखं मायन्नपतिं जातवेदसौ
शिवौ भवतमद्यनः १३ लोकमातरः ३ हाः ७ तु लोकमातरभ्योनमः लोकमातरावाह
यामिः मनस्कृष्टिकरां देवीलोकानुग्रहकारिणी सर्वकामसमृद्धयर्थं धृतिमावाहयाम्य
हं यत्माज्ञानमंत्रेण धृतिमाः यत्पज्ञानमुतचेतो धृतिश्च यज्ज्योतिरंतरमृतं मजासुय
यस्मान्नरुते किंचन कर्म क्रियते तन्मेः धृतिः ६ धृतिः नमः धृतिमाः १४ भक्तेभ्यश्च व
रदा विष्णु ज्वालाहं कुंडलातत्वाय मितिमंत्रेण पुष्टिमाः तत्त्वायामिव सणा वंदमानस्तुहा
शास्तेयजमानो ह विभिः अहेडमानो वरुणो ह वोध्युं शं समान आयुः प्रमोषीः ३

मध्ये वायवे ३

५१

नेरुते १

प्रशां
६

वापये

क

छिः. एषुष्टेनमः पुष्टिमा. १५ आवाहयामितांतु छिं सर्वलोके शुगीयतां संतोषभाव
नां देवी रत्नगी मध्वरेमम बृहस्पतेति मंत्रेण तुष्टिमावाहयाम्यहं बृहस्पते अति य
रयो अ। हृदि मदिभाति क तुमज्जनेषु यदीह य छे व स र्जत प्रजात त र स्मा सु र विण
धे हि वित्रं तुष्टिः. एतुष्टेना. १६ तामात्मा देहि तां देवी सर्वकामफलप्रदां वंश
रत्न गोत्रे ये ही वीमावाहयाम्य. प्राणायस्वेति मंत्रेण देवीमा. प्राणाय स्वाहा पाना
य स्वाहा व्यानाय स्वाहा अं वे अं वे के वालिके न मानयति कश्चन स स स्म्य कः
सुभद्रिका कां पील वा सिनी कुलदेविः. १७ कुलदेव्यै कुलदेविमाः ततः पंच सप्त
वानातिनी वान चोष्टिता कुड्गारिषु वसोः पवित्रमसीति धृत धारा तुत्तर स्यां कु

मध्योदपात्रे २

राम

६

योत्त कुञ्जलानां वसोद्धारिणं सप्तधारां धत्ते न तु कारयेत् पंचधारां वा वसोर्मेत्रेण
 कारयेत् वसोः पवित्रमसि शतधारे वसोः पवित्रमसि सहस्रधारे देवस्या सविता पु
 नातु वसोः पवित्रेण शतधारेण सुखा कामधुसः श्रीर्लक्ष्मीर्धृतिर्मेधा प्रज्ञा स्वाहा
 सरस्वती धत्ते न मातरः सप्तवृद्धौ वृद्धौ प्रपूजयेत् ततश्चोपरिभागे तु कुंकुमेन विभू
 षयेत् ततस्तासां प्रतिष्ठा कुर्यात् तदस्त्वमित्रावरुणा तदनेशं योरश्मभ्यमिदमस्तु श
 स्तं असीमहीना धमुत प्रतिष्ठानमोर्देवे ब्रुहते सादनाय मनोज्ञं तिर्जस्वता माज्यस्प
 दहस्पतिर्यज्ञमिमं तनोत्व रिष्टं यज्ञं धसमिमं रधातु विश्वे देवा इह मादयंतामो प्र
 तिष्ठ एष वै प्रतिष्ठानामयज्ञोपत्रैतेन यज्ञेन यजंते न सर्वमेव प्रतिष्ठितं भवतु गीर्वादि

म. शं

७

षोडशमातरः वसोर्द्धासहितागणपतिकुलदेव्यासहिताः सुप्रतिष्ठितावरदाभ
 वंतु गौर्यादिषोडशमातरभ्योनमः श्रियारिसप्तमातरभ्योनमः आवाहनं समर्पया
 मि आसनं पाद्यं अर्घ्यं स्नानं आचमनं वस्त्रं आभरणं गंधं अक्षतान् पुष्पाणि
 धूपं दीपं नैवेद्यं आचमनं तांबूलं दक्षिणां आरात्रिकं मरुतिरां नमस्कारः
 नालिकैराघ्यं रूपदेहि जयदेहि भाग्यभागवति देहि मे पुत्रो देहि पशून् देहि सर्वाणि ॥
 मांश्च देहि मे फलेन फलितं सर्वत्रैलोक्यं सचराचरं फलस्यार्थं मरानेन फलाः सं
 तुमनोरथाः श्रीफलेन राषवोऽर्घ्यं आयुष्यं वर्चस्पथं रायस्यौषमौद्रिहं ॥ १७
 हिरण्यं वर्चस्वज्ज्ञेनापाविशतादुमां १ नतइत्ता ७ सिनपिशाचास्तरंति देवा

३

७

नामोजः प्रथमज ७ सेतत्रयोविभर्त्तिदात्तायरा ७ हिरण्य ७ सरेवेषुकराणतेहीर्घ
मायुः समनुष्येषुकराणतेहीर्घमोयुः २ यहावद्यंदात्तायराहिरण्य ७ शतानीका
यसुमनस्पमानाः तन्मआवधामिशतशारहायायुष्मांजरदृष्टिर्पयांस अद्यमात्
कास्यापनपूजनकृतस्यकर्मणोविधेर्यनूनमधिकं तत्सर्वंभवतांवासाणानां
वचनाल्लीगणेशाविकयोः प्रसादात्सर्वविधेः परिपूर्णमस्तु अथनांहीमादंसे
कायायिसंकल्पविधिनेवोच्यते इधिकंकुमयवास्ततद्वर्जितां चैकी कृतसं
कल्पंकुर्यात् आचमनं प्राणायामः सप्तवसुसंस्तिको विष्णवेदेवोः नांहीमुखाः
भूर्भुवः स्वरांतदः पाद्यपाशवनेजनं पादप्रक्षालनं राघवी अर्घ्यः इमत्रचरणं

म. शा

८

४

च पुष्पं सर्वं पितृकार्यमपि सव्ये नैव स्वाहारसंयुक्तयवैरेव दैववत्कुर्यात् गोत्राः मातृ
पितामहीमपीतामहः नांहीमुखः भूर्भुवः स्व एतद् व्यं गोत्राः पितृपितामहप्रपिता
महाः नांहीमुखाः भूर्भुवः स्वः एतद् व्यं गोत्राः मातामहप्रमातामह वृद्धप्रमातामहाः
पत्निसहिताः नांहीमुखाः भूर्भुवः स्वः एतद् व्यं गणेशां विक्रयोः एतद् व्यं आचम्य
स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः स्वस्ति नः पूषा
विष्णवेदाः स्वस्ति नस्तार्क्ष्यो अरिष्टनेमिः स्वस्ति नो बृहस्पतिर्दधातु सां कल्य आदौ
पहाराणां पवित्रता स्मरेशकास्तु उपहारपाकपात्रद्रव्यश्रद्धासंपदस्तु अथ० अमु
ककर्मप्रारंभनिमित्तं आभुदशीकश्राद्धमहं करिष्ये सप्तवसुसंज्ञिकाविष्णवे देवाः

नांदिमुखाः भूर्भुवः स्वः इहं वः आसनं गंधाद्युपचारकल्पनं स्वाहा नमम इयं च वृद्धिः
गोत्राः मातृपितामहीप्रपितामह्यः नांदिमुखः भू० इहं वः आसः द्विः गोत्राः पितृपिता
माहप्रपितामहाः नांदिमुखाः भू० इहं वः अंसिः द्विः गोत्राः मातामहप्रमातामहवृद्धप्र
मातामहाः पत्नीसहिताः नांदिमुखाः भू० इहं वः आसनः द्विः गणेशो विक्रयोरपि ए
वं सप्तवसुसंज्ञिकाविश्वेदेवाः नांदिमुखाः भू० २ अर्चनं गंधादिप्रियं तां वः स्वाहा
वृद्धिः गोत्राः मातृपितामहीप्रपितामह्यः नांदिमुखः भू० अर्च० द्विः गोत्राः पितृ
पितामहप्रपितामहानांदिमुखाः भूर्भुवस्व अर्चनं गंधादिप्रियं तां वः स्वाहा वृद्धिः
गोत्राः मातामहप्रमातामहवृद्धिप्रमातामहापत्नीसहितानांदिमुखाः भू० अर्चन०

म. शां

८

९

द्विः इदमर्चनं वो ज्योति सूर्यो ज्योतिरीषक ज्योतिषुष्यं अससांकल्पविधिना आभ्योद
यो कश्चाद्व्याऽर्चनविधेः परिपूर्णातामस्तु सप्तवसुसंज्ञिका विष्णवे देवाः नारीमुखाः
भूः इदं वः युग्मव्रात्यरा भोजनपर्याप्तं रास्यमानमन्नं यथाशक्तिसोपस्करं स्वाहा ।
नमम इयं च वृद्धिः गोत्राः मातृपितामहीप्रपितामह्यः नारीमुख्यः भूर्भुवः इदं वः पु
त्रव्रात्यरा भोजनं द्विः गोत्राः पितृपितामहप्रपितामहाः नारीमुखाः भूः इदं वः पु
त्रव्रात्यरा द्विः १ भूर्भुवः इदं वः युग्मव्रात्य गणेशाविक्रयोः युग्मं सप्तवसुसंज्ञिका
विष्णवे देवाः नारीमुख्यः भूर्भुवः सांकल्पश्चाद्व्यतिष्ठसिद्धयर्थं दात्तामलकनिकुप
णीदक्षिणां वस्वाहा वृद्धिः गोत्राः मातृपितामहीप्रपितामह्यः नारीमुख्यः भूर्भुवः सां

गोत्राः मातामहप्रमातामहबृद्धप्रमातामहाः पत्निसहिताः नारीमुखाः ५३

कल्पश्चाद्वप्रतिष्ठासिद्धार्थं हरितक्या निष्कयरांगीरः द्विः गोत्राः पितृ पितामहप्रपिताम
 हाः नान्दीमुखः भूर्भुः सां कल्पश्चाद्वप्रतिष्ठा रजतं निष्कयरांगीरः द्विः गोत्राः माताम
 हप्रमातामह बृहप्रमातामहाः पत्निसहिताः नान्दीमुखः भूर्भुः सां कल्पश्चाद्वप्रतिष्ठा
 सिः हिरण्यतंदरसिंहाः द्विः गणेशां विक्रयोः द्राक्षा अमलकः द्विः विष्णवे देवाः प्रियतां
 मिति ब्रुहिते देवाः शांतिदापुष्टिदातुष्टिदावरदाभवंतु अथ पूर्वोच्चरितनियो आभ्योदयी
 कश्चाद्वकृतस्त्रविधेः स्तुतुः उपास्मै गायतानरः पवनाये देवे अभिदेवा इत्यस्तु १ येत्वा
 हि हन्ते मघवन्नवर्द्धन्ते षां वरे हरिवोयेग विष्टौ येत्वा नूनमनुमदंति विष्ठापिवेदं सोमं सग
 णो मरुद्विः रजनिष्ठ उग्रः सहसेतुरायमन् ओजिष्ठो बहुलाभिमानः अवर्द्धन्निदं मरु

७

म. शां

१०

तश्चिदत्रमातायाहीरंरथनिद्वनिष्ठा ३ आत्तनरंद्वत्रहत्रस्माकमर्द्धमागहिमहान्महीभि
रुतिभिः ४ त्वमिंद्रप्रत्तिष्वमिविष्वाअसिस्पृधः अशास्तिहाजनिताविष्वाहूरसिंत्तव
र्यतरुष्यतः ५ अनुतेषुषंतुरयंतमीयतुः क्षोणीशिषुंन्मातरा विष्वास्तेस्पृधः अथ
यंतुमन्यवेवृन्यदिन्द्रतृवशी ६ यज्ञोदेवानांमत्पेतिस्मृमादित्यासोभवतामउयंतः
आबोर्वाचीसुमतिर्ववृत्याद ७ होष्मिद्यावरिवोवितरासत् ८ अरध्वेभिः सवितःया
हिभिर्हृ ९ श्रीवेभिरद्यपरियाहिनोगमं हिरण्यजिह्वः सुवितायनव्यसेरत्तामाकि
त्रोअघश १० सईशत ११ मातापितामहीचैवतथैवप्रपितामहीपितापितामहश्चै
वतथैवप्रपितामह १२ मातामहस्तपिताचप्रमातामहकादयः एतेभवंतुसुप्रीताः प्र

१०

यच्छंतु चमंगलाः २ ईडामने पुरुष २० स २० सविंगोः शम्भतम २० हवमानाय साधस्या नः १
सुनुस्तनं यो विजावाने साते सुमतिर्भूत्वस्मै १ इति नारं कृत्वा अनेन कर्मणानां हीमुख
देवता प्रीयतां वृद्धिः इति संकल्पविधिः नानां हीमादपरिपूर्णं ततो वहिः शालायामा
गत्पुनरहयज्ञं समाभ्येतु मंडपविज्ञानाद्यलंकृतं गोमयारिलिखेत् शुद्धदेशे शुद्धमहाई
शान्तामन्वारं भउदकं संस्पृहस्तमात्रं चतुरंगुली भ्रतमंगुली भ्रतं वा चतुर्दि क्तमिति
त्वावसावत्संगुलपरिधिकं फलितचतुर्विंशंगुलविस्तृते होमानुसारेण तदधिकं वा
ननु ततो न्यूनमधो भ्रातं स्पंडिलं कुर्यात् स्पंडित्वादिशान्तिभागे स्यादहस्तपरिमि
ता भूमिं त्यक्त्वा ग्रहपीठार्थं चतुर्विंशंगुलविस्तृतमधो भ्रतमुद्धाय द्वादशंगुलं स्पंडि

म. शा. लंकुयात् कुंडस्परुद्रदिभागेद्दिहस्तं पीठमाचरेत् किंचिन्मध्योन्नतं कुर्यादुच्छ्रायोद्धारशं
 ११ गुलं १ ततो रधिदुर्वाकुशा नैश्चकुसुमाक्षतकुंकुमैः सिद्धाधौ रकपुंगैश्च अर्घ्यं कुर्या
 तुचाष्टभिः १ अर्घ्यसंपाद्य वरणां कुर्यात् प्राञ्जुरवः सपत्निको यजमानः स्थित्वा उदञ्जु
 खान् श्रुत्वा क्व वरुणां कुर्यात् समुहर्त्तुं सलनं हेमं कल्याणमारोग्यं शुभं भवतु य
 जमानः सपत्निकं संचलनं विवधीयात् आशुः शिशुनगराणां त्वेसादिपठित्वा
 आचम्य प्राणायामः विष्णुर्विष्णुर्विष्णुः श्रीमद्भगवतो महापुरुषस्य विष्णोराज्ञ
 या मवर्त्तमानस्य अद्य श्री ब्रह्मणो द्वितीयपराह्णे श्रीश्वेतवाराहकल्पे सप्तमे वैवस्व
 तमन्तरे अष्टाविंशतिमेकलियुगे कलिप्रथमचरणे भरतवर्षे जंरु द्विपे आर्यावर्त्तौ

राम
 ११

तर्गतब्रह्मावर्तैकदेशेविष्णुप्रजायतिस्तेत्रे श्रीमहानद्यागंगायमनयोः पश्चिमेतदेनर्म
हायानर्महायाउत्तरतंदेदेवब्राह्मणानां सन्निधौ अमुकसंवत्सरे अमुकायने अक
र्तौ अमुकमासे अमुकपक्षे अमुकतिथौ अमुकवासरे अमुकनक्षत्रे अमुकयोगे
अमुककरणे अमुकराशिस्थिते चंद्रे अमुकराशिस्थिते सूर्ये अमुकराशिस्थिते
देवगुरो शेषेषु ग्रहेषु पयास्यानास्थितेषु एवं गुणा विशेषेणावशिष्टायां शुभपुरुषनि
धौ अमुकस्य अमुककर्मप्रारंभनिमित्तं ग्रहयज्ञमहं करिष्ये १ ग्रहयज्ञांगभू
तेन ब्रह्मन्नाचार्यादिभ्यो विवरणमहं करिष्ये गुरुणा उज्ञातो वरणां कुर्यात् अर्ध
गृहीत्वा प्रार्थयेत् आपुरासेऽप्युन्नादिसुखं श्रीप्राप्तये मम आपदिघ्नविनाशा

न.शां

१२

११

यशःतुवुद्धिहयायच १ विशेषकाम्यहोमेनसहितासमिहाहिभिः नवग्रहमखंयज्ञ
कर्त्तुंयंयंसीदन् २ स्वागतंभोद्विजश्रेष्ठमदनुग्रहकारकाः इहमर्घ्यमिरंयाद्यंभ
वद्विःप्रतिगृह्यतां ३ अर्घ्योअर्घ्योर्घ्यःयजमानःप्रतिगृह्यतां ब्रह्माप्रतिगृह्णीमि
पुनःतद्वर्घ्यंयजमनहंस्तेकृत्वास्तविचरणौप्रह्मालयेत् तत्रमंत्रः यत्फलंकापिला
हानेकार्त्तिकयाज्येषुकरे तत्फलंयाडवाः श्रेष्ठोः विप्राणां चरेणाचने १ विप्रवार
करधृष्टः क्षीयमाणस्तुयः करः सकरः करविज्ञेयः शोषाकर्मकराकराः २ ए
थिव्यांयानितीर्थानितानितीर्थानि सागरे सागरे सर्वतीर्थानि विप्रस्पर्हतिरोवदे
३ इतिप्रह्मालयतमादौगंधादिभिः संस्पृष्टतत्रमंत्रः नमोस्तु नंतायसहस्रमूर्तये

रामो
१२

सहस्रपादाक्षिशिरोरुवाहवे सहस्रनाम्नेषुरुषायशश्वते सहस्रकोटीयुगधारिणे-
नमः नमो ब्रह्मण्यदेवायगे ब्राह्मणहिताय च जगद्धिताय कृष्णाय गोविन्दाय नमो न
मः नमः कमलनाभाय नमस्ते जलशायिने नमस्ते केशवानंतवासुदेवे नमो स्तुते
वासुनावासुदेवस्य वासितं भुवनत्रये सर्वभूतनिवासीनां वासुदेवे नमो स्तुते इति
प्रार्थना तिलकं कुर्यात् गंधाः पांतु सुमंगलं चास्तु अहताः पांतु आयुष्यं मस्तु पुष्पा
णि पांतु सुश्रियं मस्तु इति ह्यविगादे र्चनं कृत्वा यजमानहस्ते पुंगीफलाक्षतदक्षि
णांकं कणवस्त्रोपवीतादिवर्णासामग्री गृहित्वा अहो गेत्रं प्रवरं अमुकशरवा
ध्यायिनं अमुकशर्मणं ब्राह्मणं अस्मि नृहयज्ञकर्मणि रभिः पुंगीफलाक्षत

त्र. शां

१३

इदं ब्रह्मत्वेन त्वामहं व्रणोदिति ब्राह्मणं हस्ते वर्णं सामं ग्रीहत्वा ब्राह्मणः व्रतो स्मीत्
त्कातरहस्ते कं कणं वधीयात् तत्र मंत्रः यदा वध्ना क्षायणा हिरण्यं ७ शतानीका
य सुमनस्य मानाः तन्म आवध्ना मिश्रत शारदाया युष्मानुजरदृष्टिर्यथा सं १ यज्ञमा
नस्य मस्तकोपरि अक्षतान् विकीरयेत् तत्र मंत्रः व्रते नदी क्षामा प्रोतिहीक्षया प्रो
ति दक्षिणां दक्षिणां श्रद्धा मां मोति श्रद्धया सत्समाप्यते १ यजमानः यथा विहितं क
र्म कुरु इत्युक्त्वा ब्रह्मादियथा ज्ञानं कर्वाणीति वदेत् ततो यजमानः आचार्यादी
न् प्रार्थयेत् यथा चतुर्मुखो ब्रह्मा स्वर्गं लोके पितामहं तथा त्वं मम यज्ञे स्मिन् ब्र
ह्मा भवद्विजोत्तमः आचार्यस्तु यथा स्वर्गं शक्रादीनां ब्रह्म स्पतिः तथा त्वं मम य

रामे
१३

शेस्मिन्नाचार्योभवसुव्रता २ यथासंभवंमधुपर्काद्यैः कुंडलमुद्रिकावासोभिश्चाचार्या
 दीनैरुजयित्वाअर्घ्यमुद्घाटयेत् स्वपारमहंसात्पाचय्य दधिकावोतिदधिवंदनं कांडा
 कांडादितिहर्वाभार्जनं याः कलिनितिकलं हिरण्यगर्भेतिमुद्रायनंरहित्वा स्वस्ति
 नइंद्रेतिलकं सुजातो ज्योतिस्वेतियजमानहस्तेकंकरां वधीयात् ततोवरुणा आ
 हंताम्रादिपात्रेजलमक्षेपणं व्रतेभ्योवात्सरोभ्यः संतद्वः पाद्यं स्वस्तिनइंद्रेति
 दिग्वधः वरुणा आहोयहाराणां पवित्रतास्तु ० अद्येत्या रेवरुणा आहमहंक
 रिष्ये व्रतेभ्योवात्सरोभ्य इहमासनं इहमर्चनं यथापूर्वसं कल्पितार्पितंगथा य
 चनं कुंडलमुद्रिकावासांसि यज्ञोपवीतं व्रतेभ्योवात्सरोभ्य आहंसमहदेश्

म. शां.

१३

मुचितवा० ष्यं अस्पवरुणा आदृष्टा च न विधेः परिहर्णतामस्तु वरुणा आदृष्टा गतासि
द्वयं ब्राह्मणमेकं भोजयिष्ये अस्पवरुणा आदृष्टा विधेर्न्यूनमधिकं तत्सर्वं भतां ब्राह्म
णानां यचना श्रीगणेशं. त्सर्वविधेः परिहर्णतामस्तु शान्तिरस्तु पुष्टिरस्तु तुष्टिरस्तु
वृद्धिरस्तु वृद्धिरस्तु अविघ्नमस्तु आयुष्यमस्तु आरोग्यमस्तु बहु पुत्रं बहु धनं
चायुष्यं चास्तु यदशुभमकल्पारां तद्दूरे प्रतिहतमस्तु द्विपदश्चतुष्पदेभ्यः सुः शान्तिर
स्तु वरुणा देवता च न शीर्वाहान् पठेत् महो अग्नेः समिधानस्पृशर्मन्त्रनागामित्रे
वरुणो स्वस्तये श्रेष्ठे स्याम सवितुः सवीमृनि तद्देवानामहो अद्यावणीमहे १ इमं मे व
रुणा अधीह वमद्या च मृडय त्वामवस्पृश चक्रे २ न त्वायामि ब्रह्मणा घृदमानस्तदा

१३

शास्त्रे यजमानो हविर्भिः अहेऽमानो ब्रह्मणो हवो ध्यरुश ७ समान आयुः ममो रवीः
३ ब्रह्मणोऽन्नमभनमसि ब्रह्मणोऽन्नमभनमसि ब्रह्मणोऽन्नमभनमसि ब्रह्मणोऽन्नमभनमसि ब्रह्मणोऽन्नमभनमसि
स्य ब्रह्मणोऽन्नमभनमसि ब्रह्मणोऽन्नमभनमसि ब्रह्मणोऽन्नमभनमसि ब्रह्मणोऽन्नमभनमसि ब्रह्मणोऽन्नमभनमसि
फलाः संतुष्टाः संतुष्टाः संतुष्टाः शत्रूणां बुद्धिनाशोऽस्त्वमित्राणां सुखं १ यत्वे
दोषयजुर्वेदः सामवेदोऽथर्वणः अथवाक् स्यान्नित्यं नश्यंतु तव शत्रवः २ यं का
मं कामयते सोऽस्मै कामः समृद्धये ततो यजमानः श्रीफलमुद्रादिकं गृहीत्वा आचा
र्यादीन् प्रार्थयेत् अस्य यागस्य निष्पत्तौ भवंतौ भर्थातामया सुप्रसारं प्रकृत्तव्यं कर्म
तद्दिधि पूर्वकं इति मंत्रेण आचार्यादिदद्यात् गौरसर्षपान्वकीरयेत् तत्र मंत्रः यद्वा

म. शां.
१५

१५

५

संस्थितं भूतस्यानमाप्तिरदेवताः स्यान्तत्कृतु सर्वत्रयत्रस्यंतत्रगच्छतु १ अथ का
मंतु भूतानि पिशाचाः सर्वतौ दिशं सर्वेषामविरोधेन व्रत्य कर्मसमारभेत् २ रत्नो ह
रां वल्लगहनं ३ तत् आचार्यः स्यंडिले पंचभूसंस्कारांस्त्रिस्त्रिकुर्यात् आचम्य
अत्राद्यं गोत्रस्य यजमानस्य अमुक कर्मांगभूत अस्मिन्नाहयज्ञकर्मणि आचार्य
व्रतो हं पंचसंस्कारपूर्वकमग्निस्पायनं करिष्ये १ सौ कार्यार्थं कुशकंडिका एवं धे
रुयचनमादौ क्रियते दोषाभावात् तद्यथा त्रिभिर्दभैः त्रिः परिसमुह्य वां शुनपसा
र्ष १ कुशानैशान्पां हित्वा गोमयोदकाभ्यामुपलिष्य ३ त्रवेणो ह्नि रव्य ३ मध्ये प्रा
देशमात्रमुत्तरोत्तरं क्रमेण त्रुवं मूलेन त्रिरु ह्नि रव्य ३ क्षेत्रे खन क्रमेण दक्षिणां

१५

पुष्टानामिकाभ्यामुद्धृत्य यथासिखितारेखाभः पांशुनुद्धृत्य ईशान्यां तत्तत्तिष्ठाकु
 शोदकेन प्रोक्ष ३ सौभाग्यवत्साकांस्पपात्रेण नीतमग्निमात्माभिमुखं प्रतिष्ठाप्य त
 स्मोपरि अक्षतान्वकीरयेत्तत्र मंत्रः अग्निं दूतं पुरो ह धेह व्यवाहसु पशुवे देवा आ
 साहया हि ह आवो देवा नृ १ इत्यग्निमुपसमाधीय अथ आवाहनां रुद्रतेजसमुद्र
 तं हि मूढानिं हि नाशकं षष्ठे त्रेच चतुः श्रोत्रं त्रिपादं सप्तहस्तकं १ याम्यभागे चतु
 र्हस्तं सव्यभागे त्रिहस्तकं स्तुवं स्कृच्चिचशक्तिंच अक्षमालां चरुहिरणो २ तोमरं
 व्यजनं चैव घृतपात्रं तु वामके विभ्रतं सप्तभिर्हस्तैर्द्विमुखं सप्तजिह्वकं ३ रक्षिणं च
 चतुर्जिह्वं त्रिजिह्वमुत्तरं मुखं द्वाविंशत्कोटिर्मूर्त्तारं पद्मं पंचाशत्कलायुतं धेखा

म.शां.

१६

16

रक्त

हासधावषट्कारैरंकितं मेषवाहनं रक्तमात्म्यं वरं रक्तं पद्मासनस्थितं परौ द्वं त्वां शिव
नामानं वेहिमावाहयाम्यहं त्वं मुखं सर्वदेवानां समार्चिरमि नद्युते आगच्छ भगवन्न
ने यज्ञे स्मिन् सन्निधिकुरु इत्मावाद्यसंपूज्य अग्नेर्दक्षिणातः परिस्ररणाभूमिमति
कम्पकुशमासनं यज्ञियवृक्षौ द्वं वीर्यं वाग्नीधाय ब्रह्मणामग्ने वायव्या तत्पदक्षिणा
मानीय कल्पितानसने वहिर्हस्तमुह्युखमुपवेशयेत् ततो अग्नेरुत्तरतः परिस्र
रणाभूमिमतिकम्पकुशत्रयैरासनद्वयं कल्पयित्वा तत्र च मसंसव्य हस्ते कृत्वा दक्षि
णाहस्ते नोद्धृतपात्रांतरस्योदकेन पूरयित्वा पश्चिमासने निधाया लम्पपूर्वासने स्था
पयित्वा परिस्ररीर्य वहिर्मुष्टिमाहाय ईशानत आरभ्योदकपर्यंत मग्नेः परिस्ररणा

१६

कृत्वा तद्यथा उपमूललतवर्हिषांमुष्टिचतुर्थभागेनाग्नेयादीशानां तं प्राच्यां ब्रह्मणो ।
 निषर्प्य तं हस्तिरास्मां नैऋत्साहायव्यां तं पश्चिमायां अग्निः प्रणीता पयं तं उत्तरास्मां ।
 ततोऽर्थवदासाद्य ततो आसारनमुपयोग्यमानानां मग्नेरुत्तरतः प्रणीता पश्चिमे
 प्राप्नुस्व मुखकसंस्पृंवा अग्नेः यश्चाद्वा तद्यथा पवित्रछेदनार्थं कुशत्रयं पवित्रार्थं
 मन्त्रं तर्गभिर्णिंसाग्नें कुशपवित्रद्वयं प्रोक्षणीयात्रं आत्मस्याली चरुस्याली संमा
 र्गं कुशास्त्रयः उपयमनकुशार्थं वेणीरूपकुशत्रयं प्रार्देशमितपालाशः समिधत्र
 यं सुवः खारिः लसमात्रः आत्मंगव्यं त्रिप्रक्षालितास्तंडलाः दग्धं ब्रह्मरह्मिणा
 र्थं पूरणीयात्रं होतृरह्मिणार्थं वस्त्रयुग्मं सुवर्णकांस्मां नृपकल्पयेत् वाग्यतो आ

न.शा. साहित्यविबद्धेदनकुशयत्रयमादाय पवित्रछेदनकुशैरग्नतः प्रादेशमात्रं वि
 १० हायद्वयोरुपरित्रीन्निधायकुशद्वयेनैकैकुशोप्रदक्षिणीकृतसहित्वानपाशप
 ११ वित्राभ्यां प्रणीतोदकमुत्सृज्य प्रोक्षणीपात्रं प्रणीतासन्निधौ निधाय सवित्रेण करे
 ण प्रणीतोदकं त्रिः प्रोक्षणीपात्रं निधाय पात्रांतरेण वानितिषेत् उदगगने पवित्रे व्यस्त
 हस्तयोरंगुष्ठा नामिकाग्राम्भ्यामन्तयोरुदायतन्मध्येन प्रोक्षणीद्वयकं भूमौ त्रिः क्षिप्वा
 पवित्रे प्रोक्षणीपात्रं निधाय तत्पात्रं दक्षिणहस्तेनादाय वामे निधाय दक्षिणहस्तानामिकां
 गुष्ठाभ्यां जलं किंचिद्दूर्ध्वमुत्क्षिप्य प्रणीताजलेन प्रोक्षणीरभिविच्य तज्जलेन यथास
 हितंद्रव्यं मत्सेकं मत्सेकं सकृत् प्रोक्ष्य यथा आज्ञास्यत्सं प्रोक्षणीं चरुस्यात्सं संमा

ता२

राम

१२

गकुशानां उपयमनकुशानां समिधां स्रवस्स्रचः आज्यस्य तंडुलानां पूर्यावात्रस्य अ
न्वेषामपि यवित्रशेषजलसहितपात्रं प्रणीताग्नोरंतरे निधाय आज्यस्यात्मा माजं नि
रूप्य चरुस्यात्मा तंडुलानि प्रक्षिप्य प्रणीतोदके नतांस्त्रिः प्रोक्ष्यः त्रिप्रक्षाल्य तत्र द्रणीतो
दके दुग्धं च प्रक्षिप्य स्वयं चरुं ब्रह्मणा चार्ज्मं गृहीत्वा प्रक्षिणीकृत्याग्निः पूर्वैरानीय दक्षि
णात् आज्यमुत्तरतः पायसं चरुं प्रणीतार्घ्यं युगपदग्नौ निधायोत्सुकं सहविः काग्नेः प्रक्षि
णीत्वा भ्रामयित्वा तत्रैव क्षिप्त्वा उदकोपस्पर्शनं अत्रावसरे ग्रहस्यापनं ततो ग्रहणी
ठे गत्वा तत्र शुक्लं वस्त्रं मास्तीर्यः तदुपरि तंडुलरेखया पद्माकारं नवकोष्कमंडलं शान्ति
पाठं जपे कुर्यात् सुवर्णपदैर्वालेख्या गंधैर्मंडलिकेषु भा अथवा हतपुंजेषु शक्त्या वि

ग्र. शा.
१८

१४
जानुसावतः अथग्रहाणां स्यापनं मध्येतुभास्करं विद्या अशिनं सर्वदक्षिणो दक्षिणो
लोहितं विद्या दुधं पूर्वोत्तरेणातु उत्तरे तु गुरुं विद्या त्वर्वं चैव तु भार्गवं यस्मिमेतु शनिं वि
द्या शहोर्दक्षिणायस्मिमे यस्मिमोत्तरतः केतुस्याप्यावैशुक्लतंदुलैः ग्रहाणां वैमंड
लानि कुकुमेन समालिखेत् द्वादशांगुलसूर्यस्य सोमस्य द्विगुणं भवेत् चतुरंगुलं तु
भोमस्य बुधस्य चतुरंगुलं षडंगुलं गुरोः कृत्वानवांगुलं तु भार्गवेषडंगुलं शनेः कृत्वा रा
होर्विंशांगुलैरिदं नवांगुलं तु केतुनां रातेग्रहाः संमारातः व्रतमंडलमादित्ये चतुर
स्रं निशाकरे महिषु त्रेत्रिकोणां स्यादुधे वैवाण सन्निभं गुरवे षडंशाकारं पंचकोणांतु
भार्गवे धनुषाकृतमंदे च सूर्याकारं तुराहवे केतुनां तु द्वाजाकारं मंडलानि क्रमेणातु

१८

शुक्राकौ प्राप्नुवौ ज्ञेयौ गुरुसौ म्पाबुह्नुवौ मत्प्राप्नुवः शनिः सोमः शेषादसिणतो
 मुरवाः १ आदित्यप्रमुरवासर्वेवारौरेभिः प्रशीतया आत्यगोभार्गवाचायौ सत्रियो
 रविलोहितौ वैश्यौ सोमबुधौ ज्ञेयौ शेषाः शूद्राः प्रकीर्तिताः १ मुखिमात्रास्तथास्वे
 ता अभग्नाश्चैव शालिजाः प्रहाराणां स्पृशने प्रोक्ता अर्धर्द्धियतुदैवतं ॥ ततो ग्रहाः स्यापये
 त् ॥ तद्यथा ॥ उदयेतं महातेजसे जस्वीचाभयप्रदं । दुर्निरीक्ष्ये खगमने सूर्यमावाहयाम्पहं ॥ भो भो सूर्य
 ग्रहाध्यक्षकलिंगविषयोऽव । रक्तकाशपगोत्रेयदिभुजः पद्मलांघनः । सप्ताश्रवाहनागध्वपद्म
 मध्येवरप्रद । अग्निहूतेति मंत्रेण रुद्ररूपी प्रतिष्ठितः । ओं अग्निहूतं पुरोदधे हव्यवाहसु पशुवेदेवा
 आसादयादिह ॥ १ ॥ मध्ये सूर्य इहागधे हतिष्ठ सूर्याय नमः । सूर्यमावाहयामि स्यापयामि । १ ॥ दिजरा
 जसुरश्चेष्टतारापत्यत्रि नंदन । ओषधीनां पतिं चैव सोममावाहयाम्पहं । अहोचंद्रं जगत्प्राणयमुना

॥ गणेश ॥

१५

१९

विषयोऽव। सुस्त्रेतात्रेयगोत्रेयगतापातिर्वरप्रदः। शंश्ववाहनायाहिउमरूपीसमाविषः।
ऊताशनदलेदेवोमंत्रेणाश्वगिनावितः। ओंअश्वनेसधिष्टवसौषधीरनुरुद्युसगमेसंजायसे
पुनः॥१॥आग्नेयेचंद्रहागधेहतिष्ठ। चंद्राय०मि। निजितायत्तबुद्धिचयस्तमोअधिदेवता। रु
विभिस्तयमानंतुमोममावाहयाम्पहं। उजायिन्यां समुत्पन्नोमोमोमोमचतुर्भुज। भारवाजकु
लेजातशूलशक्तिगदाधरः। वरदोमेषमूरुदंस्कंदप्रायतडित्प्रभो॥स्योनाष्टयिविमंत्रेणद
लेयाम्पेप्रतिष्ठितः। ओंस्योनाष्टयिविनोभवान्द्वारनिवेशनीयघ्नानःशर्मसंजयाः। दक्षि
तोमोम३०ष्टमोमायमि०बुधोबुद्धिप्रदातारसौम्यदृष्टिसमाविषः। यजमानहितार्थायबुध
मावाहयाम्पहं। अहोचंद्रसुतश्रीमान्माधोगांसमुद्रैवः। अविगोत्रश्चतुर्वीहोखड्गखेटकधारका
गदावरदसिंहस्यसुवर्णभस्ममाविषः। कृष्णवर्णदीशपत्रेचंद्रदंविष्णुप्रश्रुजितः। इंदंविष्णुर्विचक्र

१८

चक्रमेत्रेधानिदधेपदंसमूढमस्यपाथं सुरेस्वाहा। ईशान्यो बुध इहा गच्छेहतिष्ठ। बुधाय० मि०
बुधायस्पसमो नान्यो देवानो च पुरोहितं। ज्ञातारं सर्वदेवानां गुरुमावाहयाम्यहं। अहो वाच
स्पते पीतः संजातः सिंधुमंडले। एहं गिरसगोत्रेयहयारूढश्चतुर्भुजः। दंडाक्षस्तत्रवरदकमंड
लुधरप्रभो। महो ईन्द्रेतिसंष्टज्योविधिवदुत्तरेदले। ओं महो ईन्द्रो वज्रहस्तः षोडशीशर्मयच्छतु। हं
तुपाप्मानं योस्मान्दृष्टि। उत्तरेगुरो इहा गच्छेहतिष्ठ। गुरवे नमः गुरुमावाहयाम्यहं। सोम तुल्योदिति प्रज्ञोदान
वानो पुरोहितं। ज्ञातारं सर्वदेवानां गुरुमावाहयाम्यहं। भो भो भोजकटे जातः शुक्रमेताश्ववाहन
। समागच्छ चतुर्वाहो भृगुगोत्रविभूषण। परिधात्वा वलिहस्तकमंडलुधरप्रभो। शक्रवत्सर्वपत्रे
च शुक्रज्योतिश्च जितः। ओं शुक्रज्योतिश्चित्रज्योतिश्च सत्यज्योतिश्च। ज्योतिष्मांश्च शुक्रम
रुतपाह्यास्पृहाः। पूर्वशुक्र इहा गच्छेहतिष्ठ। शुक्राय० मि० कृत्वा गेकस्ववर्णं च कृत्वा जिने धरं तथा
। अहो मंदगतिश्चैव शनिमावाहयाम्यहं। अहो सोरुद्रसंजातश्चाया पुत्रश्चतुर्भुज। कृत्वा वर्णं कर्गो

१०
 त्रेयकाहस्तधनुर्धरः। त्रिभुली च समागच्छ। वरदो गृध्रवाहनः। प्रजापतेति संष्टज्यो विधिवत्
 श्रिमदले। ओं प्रजापते नत्वं देता न्यन्यो विष्णु रूपाणि परिता चोरणीयं। पश्चिमेशने श्रमर इहा०
 ६४ शाने श्रमरः। यमः। मिमं पारक्तो गं रक्तवर्णं च रक्ताजिनधरं तथा। सिंहिकागर्भं संभूतं रज्जु
 मावाहयाम्पहं। राहोर्वरि के दे से संजातः कायकजितः। गोत्रे पै व न से ह्ये हि सिंहारूढो वर प्रदः।
 करालवदनं श्रेष्ठकालरूपो जनप्रभो। आयंगोरिति मंत्रेण हन्येनैकस्य पञ्चके। आयंगोः दक्षिरक्त
 मी दसदन्मातरं पुरः। पितरं च प्रयंस्वः। राहोः इहा० ६५ राहवे० मि। ए ह्ये हि भगवन् के तो व्योमचारी महाम
 तो ग्रहैस्तु विविधैः सर्वैः केतुमावाहयाम्पहं। केतवो विविधाकारमलयादिसमुद्भवाः। द्विभुजा जैमने
 गोत्रे गदाहस्तवर प्रदाः। आगच्छंतुकपोतस्याशोभने मारुते दले। ब्रह्मयज्ञानमंत्रेण चित्रगुप्तमिवा
 र्चयेत्। ओं ब्रह्मयज्ञानं प्रथमं पुरस्तादिशीमतः सुरुचो वेन आपः सवुध्मा उपमा अस्पृष्टाः सत
 श्रयो निमसतश्च विवः। केतो इ० ६६ केतवे० मि। केतव इहा गच्छंतु इह तिष्ठंतु केतुभ्यो नमः। केतुना वाहयामि० यामि।

एवं गहन्यतिष्ठाय ॥ देवतापत्यधिदेवतास्थापयेत् ॥ तेषां स्थानानि नामानि मंत्रा
 श्वपवदाभ्यहं ॥ रुद्रं च्यंबकमंत्रेण रवेरुत्तरतो न्यसेत् ॥ उं च्यंबकं यज्ञा महे सुगंधिं पुष्टिव
 र्द्धनं ॥ उर्वारुकमिव बंधनान्मृत्योर्मुखा रवीयमामृतात् ॥ रवेरुत्तरे रुद्रं दहाः सूरुद्राय ० मि ॥
 अथाधिदेवतामंत्राः ॥ स नो अपोद्यविदं विस्मुरिं द्रश्चेंद्रीपजापतिः नमोस्तु वसुयता
 नामधिदेवां यथा क्रमं ॥ १ ॥ रां भोरगे यजेद्वहि ॥ उं स नः पिते वसून् वेगे न सृपाय नो भव
 स च खानः स्वस्तये रुद्रात्पूर्ववह्नेः इहा ० सृ वह्ने नमः वह्नि ० मि ॥ सोमस्याग्ने यदि
 भागे ॥ शिश्रते मे न कात्मजा ॥ उं श्री श्रते लक्ष्मी श्वपत्या बहो रात्रे पार्श्वे नक्षत्राणि रू
 पमश्विनो व्यातं ॥ इहं निखाणामुं मद्रवाण सर्वलोकं मखाण ॥ चंद्रादाग्नेये मे न कात्मजे
 इहा ० सृ मे न कात्मजा ये नमः मे न कात्मजा मा ० मि १ ॥ उमायानैश्च ते ह्यपः ॥ अपो अ

२१
२४
द्यान्वचारिखर्षे रसेन समस्तस्मिन् हि यद्यस्मान् गृह्णागमेतं मासं सृजवर्चसा पूजया धने
न च ९ उमायानैः स्तुते आप इहो ० हृ ॥ अर्धो नमः ॥ अयं प्रा ॥ २॥ यदं क्रंदेति भोमस्य
त्वं दया म्येष पूजयेत् ॥ यदः क्रंदः प्रथमं जायमान उद्यत्समुद्रादुत वापुरी खात स्येन
स्य पत्ता हरिणस्य बहु उपरक्तं मयि जातं ते अर्चन ९ भोमादसि एत्वं दद ० हृ त्वं ददा
य नमः स्व ० मि ॥ धरा त्वं धा दायु को रो ॥ चिदसि तया देवतया गिरस्वधवासीदप
रिचिदसि तया देवतया गिरस्वधवासीद ९ त्वं ददा दायये धरे ० हृ धरा येनमः धरामा
मि ॥ विष्णुं विष्णोरराटेति यजेत्पूर्वबुधस्य च ॥ उं विष्णोरराटमासि विष्णोः श्रपेस्थोः
विष्णोः सूरसि विष्णोर्द्वोसि वैश्वमसि विष्णवेत्वा ९ बुधात्पूर्वविष्णोर्द्व ० हृ विष्णवेन
मः विष्णुमावा ॥ विष्णुर्नारायणोत्तरे ॥ इदं विष्णुविचक्रमेनेधा विनिदधे पदं स

^{६१}
 मूढमस्यपा० सुरेस्वाहा १ विष्णोर्ज्ञेनारायणइहा० वृ नारायणायनमः नारा० मि॥ गुरोरुत्तर
 तोभ्यर्चोव साव्र सेति मंत्रितः॥ आब्रन्वा सरोव सवर्वसी जायता माराखेराजन्यः शूररव
 व्योतिव्याधी महारथो जायतां दोग्धी धेनुर्वो० दानदानाशुः सप्तिः पुरंधिर्बोवा जि स्मूरयेष्टाः
 समेयौ जुवास्पयजमानस्यवीरो जायतां निकामेनिकामेनः पज्जन्यो वर्षतु फलवत्यो नश्रो
 सुधयः पच्येतां योगहेमोनः कल्पतां॥ गुरोरुत्तरे॥ ब्रह्मनिहा० वृ॥ व सरोनेनमः व साराण
 मा० मि॥ प्रजापत्युत्तरे वैद्री॥ इन्द्र आसानेता रहस्यतिर्द्विहि रायतः पुरातु सोमः देव।
 सेनानामभिभंजतीनां जयंतीनां मरुतो यं त्वग्ने १ ब्रह्मरा उत्तरे इन्द्रइहा० वृ इन्द्राय० मि॥
 सजोर्विंद्रेतिशु० कस्यशक्रं पाभ्यां निधापयेत्॥ उंसजोर्बार्द्वस्वगारो मरुद्भिः सोमं पिब
 दत्तहा शूरविद्वान् जहिशत्रुं रपमधोनुदस्वाथाभयं कणहि विष्वतो नः॥ शुक्राभ्या च्या॥

२३

११

५४

शक्र इ० हृशक्राय नमः शक्रमा० ॥ इंद्रादैंद्री तु पश्चिमे ॥ इंद्रं दैवीर्विशो मरुतो नुवर्त्मानो
 भवत्यथेंद्रं दैवीर्विशो मरुतो नुवर्त्मानो भवन् ॥ रावमिमं यजमानं दैवींश्च विशो मानु
 णींश्च नुवर्त्तमानो भवन्तु ॥ इंद्रात्पश्चिमे इंद्राणि इ० हृ इंद्रा एयेनमः इंद्राणीमा० मि॥ शनेः
 पश्चिमं तस्याप्यो यमाय त्वे त्रितायमः ॥ यमाय त्वा मखाय त्वा सूर्यस्य त्वा तपसे देवस्त्वा
 सविता मध्वानक्तुश्च अथिवाः सथं स्पशस्याहि० अर्चिरसि शोचिरसि॥ तयोसि ॥ सनेः प
 श्चिमे ॥ यम इ० यमाय० पजातिं यमात्पश्चात् ॥ पजापते न त्वदेतां न्यन्यो विष्णु रूपाणि
 परितो वभूव ॥ यत्तामास्ते जुहुमस्तन्नो अस्त्ययम मुख्यपितासावस्य पितावय ॥ १२ ॥
 मपतयो रयीणां ॥ यमात्पश्चिमे ॥ पजापतेः इ० पजापतये० मि० ॥ कार्ष्णि रशीति मंत्रे
 एराहोः कालं तथोत्तरे ॥ कार्ष्णि रशिस मुद्रस्य त्वाहित्या उन्नयामि० समापोद्गिरम

तस्य मोषधी भिरोषधीः १ राहोरुत्तरे ॥ काल इहाष्टकालाय ० मि ॥ पन्नगाः कालपश्चिमे
 उर्ध्वनिमोस्तस्यैभ्यो ये केचन धिक्मनुये अंतरिक्षे ये दिवितेभ्यः सर्पेभ्यो नमः ॥ का
 लपश्चिमे पन्नगाः इहागच्छेत्तु इति संतु पन्नगेभ्यो नमः पन्नगानावाहयामि स्याप
 यामि ॥ चित्रगुप्ततु केतुनां चित्रावस्वति नैऋते ॥ चित्रावसोः स्वस्ति ते परमणीयः ॥ केतो
 नैऋत्ये चित्रगुप्त इहाष्ट चित्रगुप्ताय नमः चित्रगुप्तमावाह ० मि ॥ इशाने चित्रगुप्तस्य
 स्मारां संपूजयेत् ॥ उर्वसयत्तानं पथमं पुरस्तादिरीमतः सुरुचो द्वेन आवः सवुध्या
 उपमा अस्य विद्याः सतश्चर्यो निमसतश्चर्यविवः १ चित्रगुप्तादीशाने वत्सु ए इहा
 ह्यत्र स्मरणं नमः ब्रह्माण ० मि ॥ इति गृहाणां देवताः धिदेवताः ॥ अथ वाग्नह देवतयोर्म
 ध्ये स्थाप्यावाप्य धिदेवता इदमपि क्रमं ॥ शने केतोश्च पूर्वतु गुरोः सूर्यस्य पश्चिमे लं

२३
१३
वो द्रं पतिष्ठाप्यो लोकपालसमन्वितः ॥ गणानां त्वेति मंत्रेण गणनाथं प्रपूजयेत् ॥ ३
गणानां त्वा २८ गणपति इन्द्रहा ० घृणपतये ० मि ॥ उत्तरं च ततो दुर्गा जातवे दैति
मंत्रतः जातवे दसे सुनवामसोममरायते निद्रहातिवेदः सनः पर्शदति दुर्गाणि वि
श्वानावेव सिंधुदुरितात्पणि २९ दुर्गे ० घृ दुर्गाये ० मि ॥ वायो ये तेति मंत्रेण वायव्यां
पवनं न्यसेत् ॥ वायो ये ते सहस्रिणो रथारास्तेभिरागहि नियुत्वा ० सोमपीतये ३०
गणेशा दायव्ये ॥ वायो रिहा ० घृ वायवे नमः वायुमा ० ॥ घृतं घृतेति मंत्रेण अंत
रीक्षं तुषश्चिमे ॥ घृतं घृतपावान् पिवत वसां वसापावान् पिवतां तरिहस्वह
विरसि स्वाहा ॥ दिशः ० पदिश ० अदिशो ॥ विदिश उदिशो दिग्भ्यः स्वाहा ३१ गणेशा
त्यश्चिमे अंतरिक्ष इहा ० घृ अंतरिक्षाय नमः अत ० मि ॥ यावां कसेति मंत्रेण पूर्वे

स्याप्येतथाश्विनौ॥यावांकशामधमत्यश्विनासुन्तावती तयायज्ञंमिमिति
तं॥३१॥गणेशासूवे॥अश्विनीकु॥मौरोइहा॥४॥अश्विनीकुमाराभ्यांनमः॥अश्वि
नीकुमारे॥मि॥अथनक्षत्रदेवतास्थापनं॥सप्त सप्तयजेद्भागान्प्रभाद्यश्विनि
पूर्वक॥॥अश्विनातेजसाश्विन्या॥॥अश्विनातेजसाचक्षुः॥पारणेनसरस्वतीवीर्यं वा
चेंद्रोबलेनेंद्रायदधुरिंद्रियं॥३३॥अश्विनौइहागच्छेइहतिष्ठ॥अश्विभ्यांनमः॥अ
श्विनौ॥नमः॥मि॥भरणीचयमायवे॥यमायत्नामखायत्नासूर्यस्यत्वातपसे देवत्वा
सवितामध्वानक्तुष्टिव्याः॥स॥॥स्य॥शस्याहि॥अर्चिरसिशोचिरसितपोसि॥३४॥य
मइष्ट॥यमायनमः॥यममावाह॥मि॥॥कृतिकांवायमग्निश्च॥॥अयमग्निःसहस्रिणो
ब्बाजस्यशतिनश्यतिः॥मूर्द्धाकवीरयीणां॥३५॥अग्नेइ॥अग्नयेनमः॥अग्निमा॥॥

वसुमतेतिरोहिणी वलयज्ञानं पृथगं पुरस्तादिशीमत्तः सुरुचोव्वेन आवः सवुध्या
 उपमा अस्य विद्याः सतश्च योनिमसतश्च विवः ३६ प्रजापते इहा स प्रजापतये
 नमः प्रजापतिमा सोमो धेनुसौम्यं तु ॥ सोमो धेनुः सोमो अर्वतमा सुं सोमो
 वीरं कर्मण्ये रधातु सादयं विदध्यर्धं स भेयं पितृ अवरायो ददाशदस्मै ३७ सोम
 इष्ट सोमाय नमः सोममाः नमस्ते रुद्ररोमं द्रे ॥ नमस्ते रुद्रमन्यव उतो तद्रववेन
 मः बाहुभ्यामुतते नमः रुद्र इष्ट रुद्राय नमः रुद्रमा अदितिर्द्यौ पुनर्वस्व ॥
 अदितिर्द्यौ रदितिर्नैरंतरिक्षं मरुतिर्माता स पिता स पुत्रः विश्वे देवाः अदितिः
 पंचजना अदितिर्जातमदितिर्जनित्यं ३८ अदिते इष्ट अदितये नमः अ
 दितिमा ॥ इति पूर्वे ॥ अथ इतिरो ॥ पुष्यवाचस्पते नतु ॥ वाचस्पतये पवस्व

लो० अ० ७० शुभ्यां गमस्तिपूतः देवो देवेभ्यः पवस्व ये सांभागो सि ४० ब्रह्मस्य ते यै र० ४
 ब्रह्मस्य ते ये० ब्रह्मस्य तिसा० ॥ सूर्येभ्यः सूर्ये देवतये ॥ नमोस्तु सूर्येभ्यो यै केच ण धि वीमनु
 ये० अंतरिक्षे ये दिवितेभ्यः सूर्येभ्यो नमः ४१ सूर्याः इहा गच्छेत्तु इह तिष्ठेत्तु सूर्येभ्यो नमः स
 र्याना० नि ॥ पितृभ्यः पितृदेवतां ॥ पितृभ्यः स्वधार्भ्यः स्वधातमः पितामहेभ्यः स्व
 धायिभ्यः स्वधानमः षपितामहेभ्यः स्वधायिभ्यः स्वधानमः अक्षन्मिसरोमीमह
 तपितरोतीत्यपंतपितरः पितरः शुद्धं ४२ पितरः इहा० तु पितृभ्यो नमः पितृना०
 मि ॥ भगवतोतिभाग्ये तु ॥ भगवतो तर्भगसत्यसधोभगे साधियमुद्वाद्दन्नः भ
 गवणोजनयणीमिर्यैर्भगयन्ति नृवैतः स्यामभग इहा गच्छ० भगायनमः भग
 मा० ॥ देव्यावद्भुवोर्यमा० देव्यावद्भुवू आगत ७१ ये न सूर्यत्वचा मध्वायतः ७२ स

मंजाथो ४७ अर्यमन इहा ० ॥ अर्यमणे नमः अर्यमणमा ॥ इति वि० आरुमंत्रेण ॥ वि
 आरुवह पिबतु सोमं मध्वायुर्दधद्युजपतावविह तं वातजुतो यो अभिरक्षति त्म
 नाय जाः पुषोरैव पुरुषा विराजति ४८ सवितर इ० सवित्रे नमः सविता रमा ॥ त्वाष्ट्व
 वृषपूजयेत् त्वष्टातुरीपो अद्भुत इन्द्राग्नी पुष्टिवर्धना द्विपदा चंद्र इन्द्रियसु त्यागोर्न
 वयो रधुः ४९ त्वष्ट इ० त्वष्ट्रे नमः त्वष्टारमा ॥ इति इक्षिणो ॥ अथ पश्चिमे ॥ पश्चि
 मनेति वायव्या ॥ पीवो अन्नारयि दधः सुमेधाः श्वेताः शिखक्तिः नियुताभिः श्रीः ते स
 वायवे सम नमोर्विश्वे नरः सपथ्या निचक्रुः ५० वायोरिहा ० सर्वयवे नमः वायुमा ॥
 इन्द्राग्नी च हि देवतं ॥ इन्द्राग्नी आगतं धं सुतं गीर्भिर्भुभोर्वरेण्यं अस्य पातं धिये सितो ॥
 ४८ ॥ इन्द्राग्नी इहा ० इन्द्राग्निभ्यो नमः इन्द्राग्नी आवा ॥ नमो मित्रे तु मैत्रे तु ॥ नमो मि

त्रस्य वरुणस्य च त्रसे महो देवा यत्तदृतं स पर्यत दूरे दृशे देवजाताय केतवे दिवस्युत्राय
 सूर्याय शंभरात ४९ मित्रहंष्टमित्राय नमः मित्रमा स इषु हस्ते पुरंदरं ॥ स इषु हस्ते
 : स निखं गिभिर्वरी ॥ स ७ स्मृता स युधं दोगणेन स ७ स्मृता स पावाह शब्दुग्धया
 प्रतिहिताभिरक्ता १० पुरंदरं ७ पुरंदराय नमः पुरमा ॥ मूलं मातेव पुत्रं तु ॥ मातेव
 पुत्रं पृथिवीपुरीष्यमग्निं स्वेयोनावभारुखा नां विश्वेर्देवैस्तुभिः संविदानः पजाप
 तिर्विश्वकर्मा विमुंचतु ५१ निस्ततेरंष्ट्रं निस्तयेनमः निरतिमा ॥ पूर्वाषाढामपाद्यमः
 अपाद्यमप किल्विमप कृत्यामयोरपः अपामार्गत्वमस्मदयदुः स्वप्नि ७ सुव अपर
 हा ७ष्ट्रं अप्रीनम अप आवाह ० ॥ विश्वे अद्येति विश्वेशं ॥ विश्वे अद्यमरुतो विश्वरु
 ती विश्वे भवं त्वग्नयः समिधा विश्वे नो देवा अवशागमेतु विश्वमस्तु इवितां वा

२६

२६

जो० प्रसो ५३ विश्वे देवाः इहा गच्छंतु इह तिष्ठंत विश्वेभ्यो देवेभ्यो नमः विश्वान् देवाना
 वाह० ॥ इति यन्त्रिमे ॥ अथोत्तरे ॥ गायत्र्यभिजितन्यसेत् ॥ तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो दे
 वस्य धीमहि ॥ धियो यो नः प्रचोदयात् ॥ वृक्षनिहा० वृक्षरोनमः वृक्षारामा० ॥ अ
 वरां विश्वमेत्रेण ॥ विष्णोर राटमसि विष्णोः प्रस्यो विष्णोः स्पूरसि विष्णो ध्रुवोसि
 वैष्णवमसि विष्णवेत्वा ५५ विष्णोर् वृ० वृक्षवेनमः विष्णुमा० ॥ धनिष्ठा वसुधारया
 ॥ वसोऽयं वित्रमसि शतधारं वसोः पवित्रमसि सहस्रधारं देवत्वासविता पुनातु
 वसो पवित्रेण शतधारेण सुप्रवाकामधुतः ५६ वसव इ० वृक्षं तु वसुभ्यो नमः वसु
 ना० मि ॥ ये च वारुण वारुण्यो ॥ वरुणस्यो तं भनमसि वरुणस्य स्कंभसर्जनीस्थो
 वरुणस्य श्रुतसदन्यसि वरुणस्य श्रुतसदनमसि श्रुतसदनमासीद ५७ वरुण

वरुणस्य

स्थिरं वरुणायः वरुणामा०॥ उत नो ह्यजया रमं । उत नो हिर्बुध्न्यः श्रणोत्वज एक
 पात् पृथिवी समुद्रः विश्वे देवास्तथा वृद्धो ह वा नास्तुता मंत्राः कविशस्ता अवंतु ५८ अ
 जैकयद्दृ०ष्टं अजैकयदे० अजैकयद्दमा०॥ शिवो नामेत्यहर्बुध्नं ॥ शिवो नामाशिव
 धितिष्वेपितानमस्ते अस्तुमामाहि धंसीः॥ निवर्तयाम्यायुर्विनाद्याय प्रजननाय रायस्यो
 र्वायसु प्रजास्त्रायसु वीर्याय ५९ अहिर्बुध्न्यं रंष्ट्रं अहिर्बुध्न्याय नमः अहिर्बुध्न्यामा
 पौष्मं पूषंतवे नतु ॥ पूषंतव ब्रते च यन्नरिष्येम कदाचन स्तोतारस्तद्गृह्णामि ६० पूषन्
 रंष्ट्रं पूष्मे नमः पूषणामावा०॥ योगे योगेति इशान्या योगानैवैकपुंजके ॥ योगे योगेति व
 स्त्रवाजे वाजे ह वा महे सखाय इन्द्र मृतये ॥ बहिरिशान्या विः कुंभादियोगाः इहा गच्छ
 तुरहतिष्ठंतु योगेभ्यो नमः योगानावा०॥ ईभं रं करोति चाग्नेयां कर्णानैवैकपुंज

३

२७

के भद्रं करौंभिः श्रणाम्याम देवा भद्रं पश्येमाक्षभिर्ययत्राः ॥ स्थिरं रजैस्तु सुवाधं स ।
 स्तनुमिर्व्यसेमहि देवहितं यदायुः ६१ मंडलादहिराग्नेये बवादिकर्णः स्हागच्छ
 तु इहातिष्ठ तु बवादिवर्णेभ्यो नमः बवादिकर्णानां ० मि ६१ ध्रुवासीतीध्रुवमध्ये
 ग्रहाणां वसतारकं ॥ ७ ॥ आदित्यमंडले चैव वामे । देवाधिदेवयोः ॥ ध्रुवास्ति ध्रुवोयं
 यजमानोऽस्मिन्नायतनेष जयापशुभिर्भयात् धृते नद्यावापृथिवी पृज्यामिंद्रस्य
 छदिरसि विष्वजनस्य काया ६२ ॥ आदित्यमंडले उत्तरे ध्रुवमेव ० स ध्रुवाय नमः
 ध्रुवमा ॥ १॥ यं च नद्येति सरितः पत्रवासे तु यस्मिन् ॥ यं च नद्यः सरस्वती न पियंति
 सप्तोत्तमः सरस्वती तु यं च धासो देशो भवत्सरित् ॥ सूर्यात्यस्मिन्मेशनिमंडले सरि
 त् इहा ० ४ ॥ सरिद्भ्यो नमः सरितमा ॥ सप्तऋषेतेऽष्टवीनतरं गुरु सूर्ययोः ॥ स

प्रष्टव्यः प्रतिहिताः शरीरे सप्त शृङ्गं तिसदमप्रमादं स प्रायः हिसमच्छं सप्त शृङ्गिभ्यो
 स्वपत्नी लोकमीयुस्तत्र जायन्तो अस्वप्नजो सप्त सप्तौ च देवौ ६५ गुरुसूर्ययोर्मध्ये सप्त
 शृङ्गः इहागच्छेत् ० सप्त शृङ्गिभ्यो नमः सप्त शृङ्गीनावाहया ॥ इमं मे सागरानुसप्त
 सरितो घपपूजयेत् ॥ इमं मे वसुधास्तधीह वसधा च मृत्युत्वाभवस्युराचके ह
 सूर्यात्यश्विमेशनिमं हलेशरितो धः सप्त सागराः इहागच्छेत् इह तिष्ठन्तु सागरेभ्यो
 नमः सागराना ॥ पर्वतं तेतिमंत्रेण उत्तरां दिशि पर्वतान् ॥ पंक्तिनक्षत्रयोर्मध्ये
 पत्रवाद्येतथैव च ॥ पर्वतस्य दक्षिणस्य दक्षान्नावश्वरंतिस्वसिचर्इयानाः ताग्रा
 वरत्रं न धरागुदक्ता अहिर्बुध्न्यमनुरीयमाणाः ॥ विष्णोर्विक्रमणमसि विष्णो
 विंक्रांतमसि विष्णोः क्रांतमसि ६० पर्वताः इहागच्छेत् ॥ पर्वतेभ्यो नमः पर्व

तान्मा० ॥ यवोयस्तेतिरैवंतस्थापयेत्सूर्यतोप्यधः ॥ यवोयस्तेवाजिनिहितोगुहायः ।
 र्येनेपरीतो अचरंचचातेनोवाजिनवलवान्वलेनवाय जिच्चभवसमनेचपार
 यिष्मः वाजिनोवाजितोवाजिधसुरिष्यतो वहस्पतेर्भोगमवाजिघ्न ६८ रैवतर ६९
 रैवतायनमः रैवतमा सुपर्णोसीति गरुत्मानुत्तरेबुधमंडले ॥ सुपर्णोसि गरुत्मा ।
 त्वित्तेसिरोगायत्रंचक्त र्हद्रथंतरेपत्तोम आत्मा चंद्रागुह्यगानयजू ५ सिना
 मसामतेतनुर्वामदेव्ययज्ञायहिमं पुच्छधिष्ठी स्याः शफाः सुवर्णोसि गरुत्मा दिवंगच्छ
 ख ६ पत्त ६८ गरुत्मान्निहा ६९ गरुत्मानेनमः गरुत्मानमा ॥ अत्रावसरैरुद्रकल
 रास्थापनं ॥ भूरसीरितिभूमिस्त्यष्टा ॥ भूरसिभूमिरस्यरिति रसि विधाययावि
 ष्यस्यमुवनस्यधत्रीपृथ्वी ज छयचिवीद्र ६ हयचिवीमाहि ६ सिः ७० धान्य

मसीति धान्यं धत्वा ॥ धान्यमसिधिनुहि देवाः प्राणयत्नो दानाय त्वाभ्यानाय त्वा दीर्घा मनुष्य
सिति मायुषेधां देवो वः सविता हिरण्यपाणिः पतिगृभणा त्वष्टिरेण पाणिना ७१ आ
जिष्मकलरामितिकलशो स्थापनं आजिष्मकलशं मुष्मात्वा विप्रं त्विदं पुनरूर्जानि वर्तस्व
सानः सहस्रं धु-ह्वोरुधापयस्वती पुनर्मा विशताश्रुयिः वरुणस्यो तं भनमसीति जलं पूर्य
ः ॥ वरुणस्यो तं भनमसि वरुणस्य स्तं भसर्जनीस्यो वरुणस्य स्तं सदन्यसि वरुणस्य स्तं
सदनमसि वरुणस्य स्तं सदनमासीद ७३ या ओषधी त्वोषधी प्रतिप्य ॥ या ओषधीः
पूर्वाजाता देवेभ्यस्त्रियुगं पुरा मनैर्भुवभूणामहं शतं धामानि सप्त च ७४ अश्वस्ये वे
ति पलवान्यसिप्य ॥ अश्वस्ये वो नि सदनं परी वो वसति कृता गोभाज इत्थिला सद्य वल
नवथ पूरुषं ७५ परिवाज ॥ वेति पंचरत्नं निक्षिप्य ॥ परिवाज पतिः कविरग्निर्हव्या न्यक्र

२५
 १४
 मीत दधद्रुतानि दायुषे ७६ याः फलिनि रिति फलं ॥ याः फलिनी यो अफला अपुष्पा याश्च पु
 ष्पीणीः दहस्पतिप्रसूतास्तानो मुचं स्वच्छं हसः ७७ हिरण्यगर्भेति मुद्राय नं हिरण्यगर्भः
 समवर्तताग्नेभूतस्य जातः पतिरेक आशीत् स राधार पथि वीद्यायुते मां कस्मै देवाय ह
 विद्याविधेम ॥ ७८ सुजातो ज्योतिरवेति वस्त्रेणा वेष्टन ॥ सुजातो ज्योतिर्यास ह शर्म वरुथ
 मास रत्नः वासो अग्ने विश्वरूपं संव्ययस्व विभायसो ७९ पूर्वा दर्वीत्युपरिष्ठात् पूर्ण
 पात्रं ॥ पूर्णा दर्वी परापत सुपूर्ण पुनरायत ॥ वस्त्रे व विक्लीराणां वहादृष मूर्जे वं शत क्रतो ८०
 श्रीफलं गृहीत्वा ॥ रूपं देहि जयं देहि मां भगवन् देहि मे पुत्रा देहि पत्न्यन् देहि सर्वान्का
 मांश्च देहि मे फलेन फलितं सर्वं त्रैलोक्यं सचराचरं फलस्यार्घ्यं यदनेन फलाः संतु म
 नोरथाः श्रीफलेन तस्योपरि मुक्ता ॥ असंख्यातेति संपूज्यो रुद्रो रुद्र दायो भसि ॥ असं

एषातासहस्राणि जेरुद्रा अधिभूमांतेषां ० रुद्र ० सु रुद्राय ० मि ॥ पजापतेरग्नभागे
 शनिमंडलके शुभे पूज्यो विष्णुः स्व सूक्तेन षोडशार्चनतत्र वै ॥ सहस्रशीर्षा पुरुषः स
 हस्राक्षः सहस्रपात् सभूमिं सर्वतस्य त्वात्यतिष्ठद्दशांगुलं ॥ अनुवाकः ॥ विष्णोरिहा ०
 ह विष्णवे ० विष्णुमा ॥ वास्तोस्पते निवास्तूनां नैऋत्यां राहुमंडले ॥ वास्तोष्पते प्रतिजानी
 ह्यस्मात्स्वावेशो अनमि वो भवन यत्वे महं प्रति नं नो युजुषस्व शन्नो भव द्विपदेशं चतु
 ष्यदे ॥ वास्तोस्पते रिहा ० सु वास्तोष्पतये ० वास्तोष्पतिमा ॥ गणानां त्वेति वायव्यांगणे
 च केतुमंडले ॥ गणानां त्वा ० गणपतिरहा ० गणपतये ० मि ॥ ग्रहाग्नेयो सोमदले रुद्राणां
 मग्नभागतः ॥ नमोस्तु सर्पेभ्यः इति क्षेत्रपालं प्रपूजयेत् ॥ नमोस्तु सर्पेभ्यो ये ० दक्षेत्र
 पाल ० क्षेत्रपालाय ० मि ॥ रुद्रकुंभाग्रतः पूज्य चामुंडा जात वेदसो ॥ र्जति वेदसे ० १ चामुंडे ०

३०

३०

चामुंडायै० मि० गृहादक्षिणदिग्भौमस्य नैषणमुखादधः॥ योवः शिवेति गौर्यादिमातरश्चै
 कपुंजके॥ योवः शिवतमो रसस्तस्य भाजयते हनः उशतिरिव मातरः ८८ मानरः इहाण
 छंतु रह० तु गौर्यादि शोडशमातृभ्यो नमः मातृरावा०॥ अथ वेदस्यापनं॥ सूर्यादिपू
 र्वदिग्भागे अग्निमीले स्तुचोत्तथा॥ अग्निमीले पुरोहितं यज्ञस्य देवमृत्विजं॥ इहोभारं
 रक्तं धातमं॥ स्तुजेदइ० स्तुजेदइ० मि०॥ ८९॥ इषेत्वैतियजुर्वेदं सूर्यादक्षिणतो न्य
 सेत् इषेत्वोक्तेत्वा धाय नस्य देवोवः सवितां प्रार्पयतु श्रेष्ठतमायकर्मण आप्पायध्व
 मध्मा इन्द्राय भागं पूजावती रनमीवा अयस्मा मावस्ते न ईशतमा यश ईशो ह्रुवा अस्मि
 नोपतौ स्मात्तव ह्यीर्य जमानस्य पशून्पाहि ९० यजुर्वेदइ० ह्ययजुर्वेदाय० मि०॥ सूया
 चपश्चिमे साम अग्नायाहीति मंत्रतः॥ अग्नयौ ओहि वीतये रणानो हव्यदातये॥

निहोता स च वर्हिषि ८१ सामवेद इ. ह सामवेदाय. सामवेदमा. खेरुतर भागे तु शन्नो देवीत्य
थर्वणो ॥ शन्नो देवीरमिष्टय. आपो भवंतु पीतये शंयोरभि स्ववंतु नः ॥ अथर्वणवेद इ. अ
थर्वणवेदाय. मि ॥ अथ दिक्पालस्यापनं ॥ पूर्वोदितः क्रमादि कृत्विं द्रादी नष्ट पूजयेत् ॥
अंतरीक्षं पूर्वभागे धरा पूज्या स्ति पश्चिमे ॥ इंद्रे तत्रातारमंत्रेण त्वन्नो अग्ने हुताशनं यमं सु
गन्नपंथेति असुन्वतेति ते अतिः तत्वायामिजला घ्न संवायुमानो नियुद्भिना ॥ वयं सोमेति
धनदेतमीशानेति शंकरं ॥ अस्मे रुद्रेत्येत रित्तं स्योनाय धिर्विमो धरो ॥ आतारमिद्रम विता
रमिद्रं हवे हवे सु हवं ह्वरमिद्रं द्यामि शक्रं पुरु हत मिद्रं त्वस्ति नो मघवा धात्विद्रः
॥ १ ॥ पूर्व इद्र इ. इद्राय ॥ त्वन्नो अग्ने वरुणास्य विद्वान् देवस्य हेतो अ वया शिशिष्ठाः पजिहो
वद्वितमः प्रोशुचानो धिष्वदे स्वाध्वसि यमुमुग ध्यस्त ॥ अग्ने यो हुताशन इ. हुताशनाय ०२

३१

३१

सुगन्धपंथांपदिरात्र एहि ज्योतिस्मध्ये सुजुरनमायुः ॥ अपैतुमत्युरमृतं म॥ आगा द्वैव स्वतो
 मो॥ अभयं करोतु नः स्वाहा ॥ इति गेयमद् ॥ यमाय ॥ ॥ असु न्वेतय जमानमिच्छते न्यस्ये,
 त्पामन्विहि तत्करस्य ॥ अन्यमस्मादिच्छमात इत्यममो स्त्री निश्चैते तुभ्यमस्तु ॥ निश्चैति इ०
 निश्चैतये० मि॥ तत्वायामि ५ मश्मि मेवरुणा इ० वरुणा य० मि॥ ॥ आनो नियुद्धिः शतिनीभि
 र्द्वारं सह सह स्त्रीणीभिरुपया हियत्तं वायो ॥ अस्मिन्सर्वे न मादयस्व दूय पात स्वस्तिभिः
 सदानः ॥ ६ ॥ वायवे वायोरिहा वायवे वायुमा ॥ वयं सोमव्रततवस्तन एवुविभ्रतः
 प्रजावतः सचेमहि ७ उत्तरे कुवेर इ० कुवेराय० मि॥ तमीशानं जगतस्तस्युखस्पति
 धियं जिन्मवसेहमहेवयं ॥ पूषा नो यथा वेदसामसद्वधेरहिता पायुरदध्वः स्वस्तये
 ८ इशान्या रुद्र इ० रुद्राय० रुद्रमा ॥ अस्मे रुद्रा मेहना पर्वता सो व्रह्मन्ने भरहूतौ स॥

जोखाः यः शर्द्धसतेस्तवते धायियञ्जं ह्येषा अस्मा अवेतु देवाः ९० ऊर्द्ध्वं वसुनिहा
वसुनिहा ० मि. स्यो नापथिवि नो भवान् नृशानिवेशनी यच्छानः शर्मसपथाः ९० अवेतु दे
ह्य अध अनताय ० अनंतमा ० एवं गृहस्यापन कृत्वा प्रतिष्ठां कुर्यात् ॥ उत दस्तमित्रावरु
णात हज्जे शो योरस्मभ्यमिदमस्तु शस्तं असी महि गाध मुत प्रतिष्ठां न मोबुहते सादनाय
१ मनोजूतिर्जु एवता माज्यस्य रहस्यतिर्यक्तमिमंत नो त्वरिष्टं यत्तं हं समिमं दधातु विश्वे दे
वास इह मादयंतामो प्रतिष्ठ २ राघवै प्रतिष्ठानामयतो यत्र तेन यज्ञेन यजेतेन सर्वमेव
प्रतिष्ठितं भवति ॥ सूर्यो रयो गृहाः स्यापित देवता रुद्रकलस सहिताः समं रपाः सुप्रतिष्ठिता
वरदा भवंतु यजमानः पूजां कुर्यात् ॥ आचम्य ॥ अत्राद्य ० महयज्ञांगभूतरुद्रकलशपू
र्वक गृहाणा स्यापित देवतानां पूजनमहं करिष्ये ॥ रुद्रकलशायनमः इदमनादि पूजास

३२

३२

न

माय्य ॥ आदित्यादिनवग्रहदेवताभ्योनमः नवग्रहमंडलमध्यस्थदेवताभ्योनः ॥ आसनं
 पाद्यं ॥ अर्घ्यं ॥ आचमनं ॥ स्नानं ॥ वस्त्रं ॥ आभरणं ॥ गंधं ॥ पुष्पाणि ॥ अक्षतान् ॥ धूपं
 ॥ दीपं ॥ नैवेद्यं ॥ आचमनं ॥ फलं ॥ दक्षिणं ॥ आराधिकं ॥ पुष्पोजलितत्रयमंत्रः ॥ ग्रहाराज्यं
 प्रयच्छंति महाराज्यं हरति च ॥ ग्रहैस्तु व्यापितं सर्वत्रैव नो कंस चराचरं इति पुष्पाजलिं
 प्रदक्षिणं ॥ नमस्कारः ॥ अद्यग्रहाराणां पूजनं कृतं स्य यन्मूनमधि तत्सर्वं भवतां ब्राह्म
 णां वचनाच्छ्री आदित्यादिनवग्रहाणां प्रसादात्सर्वविधैरिपूर्णातामस्तु ॥ ततः आ
 चार्यः स्मृष्टिले आगत्य श्रुते चरोऽनुवः प्रतपनं ॥ तद्यथा ॥ स्तुतवस्य प्रागमस्याऽवाश्रु
 खस्याग्नौ प्रतपनमुत्तानस्य संमार्जनं कुशैरग्नौ गान्मूलपर्येतं ॥ मध्ये रेवमध्या
 दग्नः पर्येतं ॥ मूलैरेव मूलादग्नपर्येतं संमार्जनं ॥ प्रणीताद्विरभ्युत्थणं ॥ पुनः प्रतप

कं ५

१२

नं॥ आस्तनवर्हिषित्वपुरतः प्रागग्नस्यस्यापनंदस्तिरातो निरध्यात्॥ स्क्रवेरपिए
 वं॥ पाके वत्ते स्वयमाज्यमुदास्य चरोः पूर्वमग्निः पश्चिमे नीत्वा प्रणीतोत्तरतः पृथमं
 निधाय॥ चरुतथे वोदास्याज्यपश्चिमे नीत्वा ज्योतरे निधाय॥ स्वपुरतः स्क्रवोत्तरं आ
 ज्यं तदुत्तरतश्चरुं निधाय एव मन्यानि त्रिचतुरादीनि हवींष्युदासयेत्॥ अधिश्चितानां॥
 तु पूर्वैरणोदासितानां तु पृथक्तो हवींष्युदास्याऽनयनमिति याज्ञिकसंप्रदायात्॥ प्रोक्षणी
 तः पवित्रे समानीय॥ आज्ये प्रोक्षणीषु दुत्यवनं पवित्रे प्रोक्षण्यां निधाय ज्यमवेत्यस्य
 पद्वेतं निरस्य प्रोक्षण्युत्यवनविधाय होमसमाप्तिपर्यंतं॥ उपमनकुशैर्वा महस्ते उपग्न
 हं विधाय॥ पजायति चिंतयतु तिष्ठन् यथाग्न्येताक्तममित्रयंप्रतिष्योयविश्य॥ प्रोक्षणी
 मिः सह विष्क मग्निं प्रणीतावसुसहितं प्रोक्षण्युदकेन सपवित्रेण दक्षिणचुलकज्ज

३३

३३

या

हीतेन इशानादि उदकपर्येतं एषो हि देवरिति पर्युह्य ॥ पवित्रे परणीतासु निधाय
 पोक्षणीपात्रं स्वस्थाने निदध्यात् ॥ होमशेषः संस्त्रवंतस्य धारणं पोक्षणीषु परणीतासु वा ॥
 आघारावाज्यभागौ महाव्याहृतयः सर्वपायश्चित्तं स्विष्टकृच्चैवं नित्यं सर्वत्र दक्षिणं जा
 व्यसर्वत्र ब्रह्मान्वारध्वे सति होतव्यं ॥ तद्यथा ॥ चक्षुःश्रोत्रं बर्हिमान्वारध्वो दक्षिणं जा
 नुनमयित्वा पाकुरन्तुरग्नेर्दक्षिणभागे मनसा ॐ यजायतये स्वाहा ॥ इदं यजायतये
 ॥ अग्नेरुत्तरभागे इन्द्राय स्वाहा इदमिन्द्राय ॥ तत उत्तरपूर्वां देवं ॐ अग्नये स्वाहा इदम
 अग्नये ॥ ततो दक्षिणपूर्वां देवं ॐ सोमाय स्वाहा इदं सोमाय ॥ इत्याद्यारावाज्यभागौ संस्त्रवं
 हत्वा ॥ पुनरग्निं शान्तिं हिल्यगोत्रं शान्तिं हिल्यदेवनेति त्रिष्वरं अरणीमातएव हारणं पित
 रं पूजयेत् ॥ शान्तिके वरदनाग्ने वैश्वानराय नमः पूजनं ॥ ततो यस्मिन्कर्मणि याव

तं प्रधानाहुतयः स्ता एव हुत्वा तद्यथा ॥ प्रथमं ग्रहाणां स्थापितदेवतानां च ॥ समिधा
ज्यं च रुहोमस्त्रिहोमं क्रमेणानु ॥ तत्र समिधकाष्टप्रमाणं ॥ अर्कपलाशखदिरोऽप्रपामा
र्गोऽथ पियलः ॥ ओ दुंबरशमी दूर्वा कुशा कां त्समिधः क्रमात् ॥ १ ॥ अत्राभेतुप्रकर्तव्याः स
र्वा पालाशश्चैतज्जाः ॥ प्रतिगृहं च जुहुयाच्छतमष्टोत्तरं तथा २ ॥ अष्टाविंशतिरष्टोवाथजे
त्यं चामृतप्लुता ॥ अथ सूर्यादिग्रहाणां मंत्राः ॥ आ कृष्णे रवेर्मंत्रं देवैः ॥ तिवंद्रमा अ
ग्निर्मूर्द्धेति भौमस्य उद्धुधेति बुधस्य च १ ॥ वहस्य तेति जीवस्य शुक्रस्य आत्यरिः कृतः ॥
शन्नो देवी शने मंत्रं कथानचिन्नराहवे २ ॥ केतुं कृच्चन्नकेतूनां एते गृहा प्रमाणतः ॥ ३ ॥ सु
चिमध्ये हविर्गृहित्वा अभिघार्यः ॥ ३ ॥ आ कृष्णे नरजसावर्तमानो निवेशयन्नमृतं म
र्त्यं च हिरण्ययेन सवितारथेना देवो याति भुवनानि पश्यन् स्वाहा ॥ सूर्यो यद्दृष्टं नमः १

३४

३५

ॐ इमं देवा असपत्नं सुवध्वं महते जत्राय महते ज्यैष्ठ्याय महते जानराज्यायेन्द्रस्येन्द्रिया
 य इमं मुख्यपुत्रममुख्यपुत्रमुस्येचिशाख्यवामीराजासोमोस्माकं ब्राह्मणानां शाजा
 स्वाहा ॥ ३. चंद्राय इदं नमः ॥ २ ॥ ॐ अग्निर्मूर्हीदिवः ककुत्पतिः पृथिव्या अयं ॥ अपाथं रे
 ताथं सिजित्वति स्वाहा ॥ भो माय इदं ॥ ३ ॥ ॐ उद्धृद्य स्वाग्ने पतिजा गृहित्वमिष्टापूर्ते स
 ७ सुजेष्ठा मये च अस्मिन् सधस्ये अह्युतरास्मिन् विष्टे देवाय जमानस्य सीदत स्वाहा
 ४ बुधाय इदं ॥ ॐ र हस्पति अतियर्यो अर्हा धुममैहि भाति क्रतुमज्ञानेषु ॥ यद्दीह
 यस्त्वसं २ तुषजानतं दस्मा सुद्रवितां धेहि चित्रं स्वाहा गुरवे इदं ५ ॐ अन्नात्परि
 श्रुतारं सं ब्रह्मणा व्यपिबतत्र पयः सोमं प्रजापतिः २ ते न सत्यमिन्द्रि विषा नर्हं शुक्र
 मिधस इन्द्रस्येन्द्रियमिदं पयो मृतं मधु ॥ ६ ॥ स्वाहा मुक्राय इदं ॥ ६ ॐ शन्नो देवीरभि

५२

षड्य-आपोभवन्तु पीतये शं योरभि स्रवन्तु नः स्वाहा शन ये इदं ॥ ७ ॥ उँ कयान श्रित्र
 आमुवदृती सदावधः सत्वाक माशविष्टया रता स्वाहा राहवे इदं ॥ ८ ॥ उँ केतुं कचत्रके
 तवे येशो मर्या अपेशसे समुषद्विरै रजाययाः स्वाहा केतवे इदं ॥ ९ ॥ रातानवाज्याहुतयः
 एता एवनवातिलाहुतयः ॥ अन्त्या श्रुतिलाहुतयस्तत्रेत्यागार्थं संकल्पः ॥ अ० च० अ०
 नेन संपादिते न हवनीयद्रव्येण यथावत्तमाणा देवतास्ताभ्यः इदं हवनीयद्रव्यं मया प
 रित्यक्तं नमः ॥ आचार्य रित्वगभ्यश्च यथाक्रमेण द्रव्याणां होमं कुर्यात् ॥ उँ अग्निं दूतं
 १० अश्वजे ११ स्योना पृथिवी १२ इदं विष्म १३ महोदं द्रो १४ पुत्रकुपीति श्रु १५ प्रजोप
 ते १६ आयंगौ १७ ब्रह्मयशानं १८ अंबक १९ श्रीश्रुते २० यदकंद २१ विष्णोरराटं
 २२ आब्रह्म २३ सजोषा २४ यमायत्वा २५ कार्ष्णि रसि २६ चित्रावसो २७ अनपिते २८

एता एवन
 वचर्वाहुत
 यः ३

आपो अघान् २९ चिदसितय ३० इदं विष्णु ३१ इंद्र आसान् ३२ इंद्रं देवी ३३ प्रजायते ३४
 नमोस्तु सूर्येभ्यः ३५ ब्रह्मयज्ञानं ३६ गणानां त्वा ३७ जातवेदसे ३८ वायो ये ते ३९ घृतं घृ
 तपावा ४० यावां कथा ४१ अश्विना ते जसा ४२ यमायत्वा ४३ अयमग्ने ४४ ब्रह्मयज्ञानं ४५
 सोमो धेनुं ४६ नमस्ते रुद्र ४७ अदितिर्द्यौ ४८ वाचस्पतये ४९ नमोस्तु सूर्ये ५० पितॄभ्यः ५१
 भगवते ५२ देवावद्वयं ५३ विश्वाद् ५४ त्वष्टा तूरीप ५५ पीवो अत्रा ५६ इंद्राग्नि आ
 गते ५७ नमो मित्रस्य ५८ स इषु हूतै ५९ मातेव पुत्रं ६० अपाद्य म ६१ विश्वे अद्य ६२ तत्सवि
 तु ६३ विश्वोत्तरां ६४ वसोः पवित्र ६५ ब्रह्मणे स्योतं ६६ उत्तमो हि ६७ शिवो नामा ६८ पूषं
 तव ६९ योगे योगे ७० अद्रे कर्णेभि ७१ अवाप्ति ७२ पंचनद्य ७३ सप्रसृजय ७४ इमं मे ७५
 प्रपर्वतस्य ७६ यवो यति ७७ सुपर्णो सि ७८ अतं रत्याता ७९ सहस्रवीर्य ८० वास्तोष्यते

गराणां त्वा ८२ नमोस्तु सयै ८३ जातवेदसे ८४ योवः ८५ अग्निमीले ८६ इवेत्वा ८७ अ
ग्नायाहि ८८ शनो देवी ८९ आतारमिं सुं ९० त्वन्नो अग्ने ९१ सुगन्नुपेया ९२ असुन्वेत ९३
तत्वायामि ९४ आनोनियु ९५ वयं सोमं ९६ तमीशानं ९७ अस्मे रुद्र ९८ स्योनाफयि वीर ९९
यथा दैवतं त्यागो ऊहनीयः ॥ ततो लक्ष्मी होमः ॥ तंदुल्याज्यं दुग्धशर्करा अमृतद्रव्येण श्री
श्वते मनसः काममाश्री सूक्तेन च होमः कार्यः ॥ सर्वेभ्यो हविर्भ्यः स्विष्टकृत्य होमः ॥ स्त्रायु
पस्तीर्य दुतशेषात्स रुद्रवदानं द्विरभिचारणं ॥ अग्नये स्विष्टकृतये स्वाहा इदमग्नये
स्विष्टकृतये ॥ ततः प्रायश्चित्नाहुतयो नवसंख्याकाः ॥ उं भूः स्वाहा इदमग्नये ॥ उं भुवः
स्वाहा इदं वायवे ॥ उं स्वः स्वाहा इदं सूर्याय ॥ उं त्वन्नो अग्ने वरुणस्य विद्धां देवस्य हे जो अ
वया शिशिष्ठाः यजिष्वो बह्वितमः शोभु चानो विश्वा देवा ॥ सिप्रमुमुग्ध्य स्मत् ७ स्वाहा

३६

३६

इदमग्निवरुणाभ्यां नमः॥ ३६ सत्वन्नो अग्निवमो भवोती नेदि सौ अस्य उषसो व्युष्टौ
 प्रवयस्मरणो वरुणां रराणो वीहि मदी कं सुहवो नराधि स्वाहा इदमग्निवरुणाभ्यां
 ५ अया आग्नेस्य नमि प्रास्त्रिपाश्रसत्पमित्वमया असि॥ अयानो यतं वास्या मोधे हि
 मे ष जश्वाहा इदमग्नये अयसे ६ उं येतं प्रातं वरुणये सहस्रं यज्ञियाः पाशा महोतः
 तेभिर्नो अघसवितो यविस्मर्विष्वे मुचंतु मरुतः स्वर्का स्वाहा॥ इदं वरुणाया सवित्रे
 विष्मवे विष्वेभ्यो देवेभ्यो मरुभ्यः स्वर्केभ्यो नमः॥ ७ उदुत्तमं वरुणाया शमस्मद्वाध
 मं विमध्यमं अथाय अथावयमादि त्यवतेतवानागसो अदितये स्याम स्वाहा इ
 दं वरुणायादित्यादितये नमः॥ ८ मनसा प्रजायतये स्वाहा प्रजापतये इदं नमः॥
 ९ होमांते ग्रहाणां पुनः पूजनं कृत्वा॥ ततो दिक् पूजा बलिदानं माघभक्तबली दीप

वितती ४

सहितेन बलिनां पूजयेत् ॥ अहो इंद्रगजेन्द्रस्य वज्रहस्तं पूजितः चातारमिंद्रमंत्रे
रायांचीरत्नतुदिकुपते ॥ चातारमिंद्रमवितारमिंद्रं हवे हवे सुहवर्धनं हरमिंद्रं क
यामिशक्रं पुरुहूतमिंद्रं स्वस्ति नो मघवाधा त्विंद्रः ॥ १ ॥ पूर्वेंद्रं द्वायनमः इंद्रस्यानु
चरेभ्यो नमः इदमत्र चंदनं च पुष्पं भो इंद्रं दिशं रत्नबलिभक्तयजमानस्याऽभ्युदयं
कुरु यजमानऽप्रायुः कर्त्ता होमकर्त्ता शांति कर्त्ता पुष्टि कर्त्ता तुष्टि करत्ता वरदो भव ॥
अहो स पार्विमेषस्य हव्यवाहनं पूजितः त्वं नो २ अग्नेति मंत्रेणारत्नाग्नेयो दिशि पते
त्वन्नो अग्ने वरुण २ प्राणिनामजये नमः ॥ प्राग्नेयानुचरेभ्यो नमः इदमभो
अग्ने दिशं रत्नबलिभक्तं भव २ ॥ अहो महिषमारूढं दंडपाणिं वरप्रदः पूज्यः सु
गन्तुं येति रत्तिरागो हि शिपालकः सुगंतुं पेथां ३ हस्तिरोय मायं यमस्यानुचरे

३१

३१

भ्योनमः इदम. भोयमदिशंस्त। वलिंभत्तयजमानस्याः भ्युद^{याः}भवंतु३ अहो नैऋत्य
 दिक्पालनैऋत्येखदुधारकः आग छकौ शिकारुठ असुचंतेति पूजितः॥ अस्तु
 त्वेत०४ नैऋत्यांनिरतये. नैरित्यस्यानुचरेभ्योनमः इदमत्र० भो निरतेः दिशंस्तवलिं
 भत्तयजमानस्याभ्युभव४ अहोवरुणवारुण्यंमकरपट्टिसमाश्रितः अर्चितः पा
 शहस्तस्यतत्वायामीतिमंत्रतः॥ तत्वायामि० पश्चिमेवरुणाय वरुणस्यनुचरेभ्यो
 नमः इदमत्रचंद्र० भोवरुणदिशंस्तवलिंभत्तयजमानस्याभ्युदयंकुरुयजमानश्चा
 भव५ अहोवायवादिक्पालमृतपट्टिसमाश्रितः आनोनियुद्धिमंत्रेणवायवीरत्त
 पूजितः आनोनियुद्धिः इवायवांवायवे वायोरनुचरेभ्यो नमः इदमत्र॥ भोवा
 योदिशंस्तवलिंभत्तयजमानस्याभ्युदयंकुरु भव६ अहोनरविमानस्यगदापा

णिवरपदः कौवेंरीचदिशंरत्तवयंसोमेतिपूजितः॥ वयं सो०७ उत्तरेकुवेराय कुवेरा
 नुचरेभ्योनमः इदमत्रभो कुवेरदिशंरत्तबलिं भक्तयजन्भव॥७॥ अहो ह्यमममारूढ
 मूलपाणिवरपदः रुद्रासंपूजितोरत्ततमीशानेतिमंत्रतः॥ तमीशानो॥८॥ इशानाय न
 मः ईशानस्यानुचरेभ्यो० इदं० ष्यं॥ भो ईशानदिशंरत्तबलिं भक्तयजन्मा भव८॥ पूर्व
 शानयोर्मध्ये॥ अहो हंसस्थितं ब्रह्म न व्योम रत्ततुदिकृपते कमंडलुधरः साक्षी अस्मे
 रुद्रेतिपूजितः॥ अस्मे रुद्रा९ उर्ध्वं ब्रह्मणेनमः ब्रह्मणस्यानुचरेभ्योनमः इदमत्र० ष्यं
 भो ब्रह्मन्दिशंरत्तबलिं रत्तयजन्मास्याभ्युद० भव॥९॥ पश्चिमयायुमध्ये॥ अहो गरुड
 मारूढ शंखचक्रगदाधरः पलायाघो दिशं विष्णोस्यो नाप्यथ विमंत्रतः॥ स्या नोऽपि
 वी१० अधः अनेताय नमः अनेतस्यानुचरेभ्योनमः इदमत्र०॥ भो अनेतदिशंरत्तब

३५

३४

लिम्बस्तयजमानस्य भवः ॥ १० ॥ ततश्चतुर्वर्तियुतमहीदीपसहितमावभृत्तिशक्कुलीशूर्यपा
 त्रेधत्वानिश्चत्वादिशिगत्वा ॥ ३ ॥ हुंकाराय स्वाहा हंकाराय स्वाहा क्रंदने स्वाहा प्रोथते
 स्वाहा पपोथाय स्वाहा गंधाय स्वाहा घ्राताय स्वाहा निविष्टनाय स्वाहा यविष्टनाय स्वाहा संहि
 ताय स्वाहा बलान्ते स्वाहा सीनाय स्वाहा शयानाय स्वाहा स्वपते स्वाहा जाग्रते स्वाहा कृ
 जते स्वाहा प्रबुद्धाय स्वाहा बीजंभमरणाय स्वाहा विचर्ताय स्वाहा संहननाय स्वाहा पस्थि
 ताय स्वाहा यनाय स्वाहा प्रायणाय स्वाहा ११ यते स्वाहा धावते स्वाहा क्षवाय स्वाहा द्रुताय
 स्वाहा शूकराय स्वाहा शूकताय स्वाहा निखन्नाय स्वाहा स्थिताय स्वाहा युवाय स्वाहा व
 लाय स्वाहा विवर्तमानाय स्वाहा विवर्ताय स्वाहा विधून्वाभाय स्वाहा विह्वलाय स्वाहा ॥
 शुश्रूखमरणाय स्वाहा श्रवते स्वाहा क्षमरणाय स्वाहा हेहिताय स्वाहा वीहिताय स्वाहा नि

२६

श ३ म २

मेखायस्वाहा जइतितस्मै स्वाहा यत्पिबतितस्मै स्वाहा यन्मूत्रं करोतितस्मै स्वाहा कुर्वते स्वा
हा कृताय स्वाहा १२ मंत्राभ्यां होत्राधिशा यनमः होत्राधीशानुचरेभ्योनमः इदमत्र ख्यं भो
होत्राधीश इदं वलिं भक्तममय जकार न स्यायुः कर्त्ता भव० शान्तिः ३ हस्तौ पादौ प्रक्षाल्या
चम्प्यग्निमुपेयात् ॥ ततः पूर्णाहुतिं कुर्यात् आज्यस्यात्यामाज्यं निर्वापः आज्याधिश्च
यरं ॥ सुक् सुक् वौषतप्य संमज्य पुनः पुनप्य निरध्व दध्यात् ॥ आज्यमुदास्य उत्पूयावेक्ष्य
अपद्रव्य निरसनं द्वादश गृहीतमाज्यं सुक् चै पूरयित्वा ॥ च तदुपरि दधत् पूर्णं श्रीफलं वक्ष्या
मि मुखं धत्वा ॥ पूर्णाहुत्यां मृदुना मंत्रैर्वैश्वानराय इदमत्र ॥ पूर्णाहुतिं पूजनं ॥ एकोनपंचा
शरुद्रोभ्यश्च इदमत्र ॥ ततस्तामो सुक् चै गृहीत्वोत्थाय सुक् चिमूलेन भिमूले धृत्वा घृतेना
नविच्छिन्नधर्यामग्नौ पातयन् ॥ उंचितिं जुहोमि मनसा घृतेन देवी यथा देवा इहा गमन्वा

तिहोत्राः स तावदधः पत्येविश्वस्यभूमनोजुहोमिविश्वकर्मणोविश्वाहादाम्यर्धहविः १ स
 प्रतेऽग्नेसमिधः सप्रजिह्वाः सप्रश्चयः सप्रधामप्रियाणिसप्रहोत्राः सप्रधात्वायजेति ।
 सप्रहोनीरापरास्वष्टतेनस्वाहा २ प्रकज्योतिश्चित्रज्योतिश्चसत्यज्योतिश्चज्योतिष्मांश्च
 प्रकज्यश्चतपाद्यात्यर्धहाः ३ इद्रुचान्यादृङ्मुसदृङ्प्रतिसदृङ्चमितश्चसमितश्चस
 भराः ४ स्यतश्चसत्यश्चद्रुवश्चधरुणश्चधर्ताचविधर्ताचविधोरयः ५ स्यतजिच्चसत्या
 जिच्चसेनजिच्चसुखराश्च अंतिमित्रश्चदूरेऽमित्रश्चगणाः ६ ईदृहासरातादृहासऊषु
 णः सदृहासः प्रतिसदृहासरतनमितासश्चसंप्रितासोनोऽग्रसमरसोमरुतोयशेऽग्ने
 स्मिन् ७ स्वतवाश्चपद्यासीचसातपनश्चगृहमेधीचक्रीडीचशाखीचोऽप्येष्टी ८ पुनस्वा
 दित्पारुद्रावसवः समिधतापुनर्ब्रह्मणोवसुनीययशेः ॥ घृतेनत्वंतन्ववर्हयस्वसत्याः

सेतुयजमानस्यकामाः स्वाहा ॥ श्रीफलमात्माभिमुखं जुहुयात् ॥ वसोः पवित्रमसीति वसोर्धरां
 कारयेत् ॥ अथ वा इन्द्रैर्देवीरित्यनुवाकेन यावदध्यासमाप्नोति पठित्वा वसोर्धरां कुर्यात्
 छते च ॥ रुद्रकलशेत्यागः ॥ मरुद्गणेभ्यो नमः ॥ भस्मबंधनं ॥ आयुषं जमदग्ने ललाटे क-
 श्यपश्य आयुर्वेगवायो ॥ यद्देवेषु आयुषं दत्ति एत्वं धे तन्नो अस्तु आयुषं वामत्वं धे
 शतायुषा शिरसि ततो गिं पार्थयेत् चतुभिश्च चतुभिश्च द्वाभ्यां पंचभिरेव हूयते च पुनर्द्वाभ्यां
 तस्मै यज्ञात्मने नमः १ स्वस्ति अहो च मेधां च विद्यां बुद्धिं श्रियं वलं आयुष्यं ते जमारोग्यं दे-
 हि मे हव्यवाहनः २ ततो होमसं कल्प ॥ आधारादि पूर्णाहुतिपर्यंतं यद्यद्रव्यं यावद्यावत्सं-
 ख्याकं येन येन मंत्रेण मया कामनया यस्यैतस्यै देवतायै हुतं तत्तद्रव्यं तावत्संख्याकं तेन
 तेन मंत्रेण तर्पितया कामनया तस्यै तस्यै देवतायै सहुतं मस्तु सा सा देवताः प्रियं ता ॥ ते देवाः

शांति हापुष्टिदातुष्टिदावरदाभवंतु॥ ग्रहजापकेभ्योऽग्रहतुष्ट्येदानानि॥ धेनुः संख्यो व
 षष्ठेवकोचनपीतवस्त्रकं श्वेताश्वसुरभी कृष्णालोहश्छागश्चदक्षिणा॥ ५॥ संस्त्रवः
 प्राशनं॥ अथमनं॥ पवित्राभ्यंमार्जनं॥ उं सुमित्रियान् आप ओषधयः संतु इति मंत्रेण
 शिरःप्रमर्तमार्जनं॥ उं दुर्मित्रियान् आप ओषधयः संतु योऽस्मां देष्टु पंचवयं हिष्मः॥ इ
 तिमंत्रेण प्रणीतोदकमीशान्यां हिष्मः॥ पवित्रे अग्नौ प्रक्षिप्य॥ ततास्तरणक्रमेण बर्हिनु
 स्याप्पाज्येनाभिधाय॥ उं देवागातुविदेति मंत्रेण जुहोति इदमग्नये॥ इति बर्हिर्होमः॥
 कर्मायवर्गसमिध इति केचित् ब्रह्मणो पूर्णपात्रं॥ उं अद्य अमुकहोमकर्मणि कृता
 कृत्वेत्तण रूपवत्सकर्मप्रतिष्ठासिद्धये इदं पूर्णपात्रं सद्व्यं अमुकशर्मणे वा स्रगायव
 स्रणोतुभ्यमहं संप्रदहे॥ उं स्वस्ति इति प्रतिष्ठं ह्वाति॥ अत्राद्य अमुकशर्मसंज्ञतासि

द्वयं यथा संख्याकान् भोजयिष्ये ॥ आचार्यवत्त्रयुगसंयथाशक्तिदत्तिणो संमुदये ॥ अ-
 त्विभ्यश्च दत्तिणो दत्त्वा ॥ न्यूनातिरिक्तदोषपरिहारार्थेनानात्रैर्गोभ्यो ब्राह्मणेभ्यो मूयसां
 विभक्त्यदातुमहमुत्सजेत ॥ चतुर्भिश्च चतुर्भिश्च न ॥ अस्मत्सग्नहमव ॥ अमुककर्मणो य-
 न्यूनमधिकं तत्सर्वं भवतो ब्राह्मणानां वचनाच्छ्री ॥ विष्णोर्गर्हणां पुसाहासवैविधेः परिपूर्ण-
 मस्तु ॥ इतरेकमणिनिर्विघ्नमस्तु गृहे हृदिः शतानि भवन्तु ॥ इति ह्यब्रह्मणस्पते देवयंत-
 स्त्वेमहे ॥ उपपद्यंतु मरुतः सुरानवेन्द्राः प्रभवांसवा ॥ द्यांतु देवगणाः सर्वपूजामाहा-
 यपाथिवः इष्टकामसमृद्धयं पुनरागमनाय च ॥ इति गृहान्विसर्जयेत् ॥ गच्छ गच्छ सु-
 रश्रेष्ठ स्वस्थाने परमेश्वरः यत्र ब्रह्मदेवो देवा तत्र गच्छ हताशनः ॥ इत्यग्निं विसृज्या ॥ त-
 तो यजमानं सपत्निकं सपुत्रं प्रागभिमुखाशीनं ॥ आचार्यश्च त्विजश्च रुद्रकलशात्कुशदू-

वीमलवैश्वोदकमादायाः भिषिंचेयुः॥ अभिषेकेपत्नीवामतः॥ आपोहिष्टात्रिभिर्म
 त्रैः पंचैः पंचवारुणैः॥ पुनंतुमेतिनवभिर्भगप्रणेतइत्यपि १ समुद्रायत्वा मंत्रेण
 इहमापः चेतनच अग्निमालेखचनद्य आप्यायस्वेत्यनेनच २ देवस्यत्वा त्रिभिर्मंत्रैः शिरो
 मेइति पंचभिः॥ अथाभिषेकमंत्राः आपोहिष्टा १ योवः २ तस्मा अरंण ३ जातारमिदं ४
 वरुणस्योत्त ५ पुनंतुमानवस्तु ६ भगप्रणेत ७ समुद्रायत्वा ८ इहमापः ९ अग्निमाले
 १० पंचनद्य ११ आप्यायस्व १२ देवस्यत्वा १३ सरस्वत्यैभैः १४ देवस्यत्वा १५ सरस्वत्यैवाचो
 य १६ देवस्यत्वा अश्विनोभैः १७ शिरोमे श्रीर्यशःस्त ५॥ सर्वेषां वा ० पालाशं भव
 ति ० यद्देवकल्प्यं जुहोति॥ पौराणिकमंत्राश्च॥ शक्राद्यादेवताः सर्वे ब्रह्माविष्णुमहेश्वरः
 सुरास्त्वामधिषिंचंतु प्रयच्छंतु धनानि च नारायणोऽजगन्नाथस्तथासंकर्षणो

विभुः प्रद्युम्नश्चानिरुद्धश्च हृदियच्छेत्तुते महा ३ इन्द्रो वह्निर्यमश्चैव नैऋतो वरुणा
 क्षतया वायुं कुबेरो रुद्रश्च हि कुपालाः पातुते महा ४ आदित्यश्चन्द्रमा भौमे बुधो जीवः शि
 तो र्केजः महास्त्वामभिषिंचेत्तु राहुकेतुतथैव च ५ आदित्यावसवो रुद्रा विश्वे देवा मरुद्ग
 णाः लोकपाला प्रयच्छेत्तु मे गलानि श्रियं यशः ५ नारदश्चाश्विगणायै चान्ये च तपो ध
 ना भवेत्तु यजमानस्य आशीर्वाद्य रायणाः ६ गायत्री चैव सावित्री शची लक्ष्मी सरस्व
 ती ॥ मृडानी मातरः सर्वा भवेत्तु वरदास्तव ॥ ततः ॥ गृहाणामादि रादित्यो लोक रक्षण
 कारक ॥ विषमस्यान संभूत पीडां देह तु ते विभुः ॥ १ ॥ भूमिपुत्रो महातेजो जगतां रोहिणी
 राः सुधा मूर्तिः सुधानेत्रः सुधाशनः विषमस्यान संभूत पीडां देह तु ते विधुः ॥ २ ॥ भूमिपु
 त्रो महातेजो जगतां भय कृत्सदा दृष्टि कृदृष्टि हर्ता च पीडां देह तु ते कुजः ॥ ३ ॥ उत्पात रु

४३
 ५२
 षोडशगतां चंद्रपुत्रो महाद्युतिः सूर्यः ^पपिकरो विद्वान् पीडो देह तु ते बुधः ४ देवमंत्रो विशा।
 तं सदा लोकोहितेतरः अनेक शिष्यैः संपूर्णः पीडो देह तु ते गुरुः ५ दैत्यमंत्रो गुरुस्तेषा
 पारादश्च महामतिः प्रभुस्ताराग्नहारो च पीडो देह तु ते भगुः ६ सूर्यपुत्रो दीर्घदेहो विशा
 लाक्ष्मि वपियः मंदवारः प्रसन्नात्मा पीडो देह तु ते शनिः ७ महाशनो महावक्रो दीर्घ
 दंष्ट्रो महाबलः अतनुश्चोर्ध्वकेशश्च पीडो देह तु ते तमः ८ अनेक चरैर्लोकेश्च शतसो
 य सहस्रशः उत्पातरूपो जगतां पीडो देह तु ते शिखी ९ इत्येतैरभिधिशिचयुः ॥ अमृता
 भिषेकोक्तिः ॥ ततः कलशस्थापनपूर्वकं स्वस्तिवाचनं कृत्वा तिलमांशुर्धातुं कृत्वा यज
 मानहस्ते दत्तान् इत्वा तत्र मंत्रः ॥ मंत्रार्थाः सकलाः संतु पूर्णाः संतु मनोरथाः शत्रूणां बुद्धि
 नाशोक्तं मित्राणां मुदयस्तव १२८ विदो यजुर्वेदः सामवेदो ह्यथर्वणः ब्रह्मवाक्यमसदा

सत्यं नश्येत्तु तव रात्रवः २ सर्वे कुशालिनः संतु सर्वे शं तु निरामयाः सर्वे भद्रानपश्यंतु मा
कश्चिदुःखमाप्नुयात् ३ धनवान् पुत्रवान् लक्ष्मीवाना युष्मान् भव ॥ इति श्री दग्निहोत्री राव
लहरी शंकर सुत गणपति विरचिते यमह शांति मन्त्रेः समाप्ता ॥ अथ विवाहे मारि
क्यस्तंभरोपणं ॥ सूर्ये गनासिंह घटे धुरो वेस्तंभोलिको दंड १० सुवयौ ॥ मीनाज कुंभे नि
॥ स्तौ विवाहे स्याद्यो ग्निको राव यमक कर्क ॥ १ ॥ आचमनः पाणायामः अघे ० मम सुत
स्य वा सुतायाः उवाह कर्मणि अविद्ये न कर्मणा सिद्ध्यर्थं विवाहे रत्नस्तंभरोपण पूज
नमहं करिष्ये ॥ मावीरिष त्वनिताज सैव त्वास्व नाम्पहं द्विपाञ्चतुष्या दस्माकं सर्वमस्मा
नातुरं ॥ इति मंत्रेण गतं कृत्वा ॥ स्यो नाय धिबी १ मृत्तिका वह्निष्का ध्या धान्यमसी
धान्ययाः ॥ लि निरिति फलं ॥ हि रण्यगर्भेति हि रण्यं ॥ हिंकाराय स्वेति तैलं ॥ ध्रुवा सि

म २

ध्रुवो १ स्तंभरोपरां ॥ तदुपरि मन्मथ पात्रे गंधाक्षतमोदकादिसंयुक्तं स्थापयेत् ॥ एतद
 स्तंभित्रे १ मनोजूतिरिति प्रतिष्ठा ॥ यथावधेति मिरलबंधनं ॥ रत्नस्तंभाय नमः ॥ मासना
 दिसंपूज्य ॥ अथवा ॥ रत्नस्तंभाय नमः गंधाद्युपचारान्समर्पयामि ॥ अथ त्रिषोस्तंभ
 रोपरोय न्यूनमधिकं तत्परिपूर्णमस्तु ॥ इति रत्नस्तंभरोपरां ॥ शुभं भवतु ॥ १ ॥ अथ
 हिरण्यदानं ॥ अत्र द्यौः अमुकगोत्रोत्पन्नं अमुकशर्माहं मम सुतायाः विवाहकर्म
 णः संगता सिद्ध्यर्थं वरप्रभृति श्रेयसादानमहं करिष्ये ॥ मां जिह्ववस्त्रकौ सुभवस्त्र
 नानाषट्वस्त्रोपहाराणां पवित्रतास्तु देशकालउपाहारपात्रात्र द्रव्यश्रद्धाः संप
 दस्तु ॥ तत्सद्यः अमुकगोत्रं मम सुतायाः विवाहः इमानि वामांसि हस्तनिर्देवताभि
 र्गंधपुष्पाद्यर्चना निवरप्रभृतिनानागोत्रेभ्यो ब्राह्मणेभ्यो हंसं प्रददे ॥